

มาตานุสรณ์
ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม
วันพุธ ที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้เกียรติ

มาร่วมงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์

๒๘ เมษายน ๒๕๑๙

คุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์

ชาตะ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๕

มรณะ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๙

ประวัติ

คุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์ เกิดวันอาทิตย์ เดือนเจ็ด ตรงกับวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๕ ที่บ้านสามเรือน ตำบลตลาดพลู อำเภอธนบุรี จังหวัดธนบุรี เป็นบุตรีคนเดียวของนายเรือง นางแม้น (ในขณะนั้นยังไม่มีนามสกุล)

เมื่อตอนเยาว์วัยได้ศึกษาเล่าเรียนกับญาติผู้ใหญ่จนพออ่านออกเขียนได้ และได้ช่วยบิดามารดาทำการค้าขาย จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๕๓ จึงได้ทำการสมรสกับนายลิ ธรรมารักษ์ แล้วได้ติดตามสามีซึ่งรับราชการที่ศาลจังหวัดสมุทรสาครอยู่ประมาณ ๓–๔ ปี สามีจึงได้ลาออกจากราชการกลับมาช่วยมารดาทำการค้าขายที่บ้านสามเรือน ตลาดพลูตามเดิม

คุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์ มีบุตรชายหญิงกับนายลิ ธรรมารักษ์ ๕ คน คือ

๑. นางประจักษ์สรรพากร (ลมัย ประจวบเหมาะ)

๒. นางสาวลม่อม ธรรมารักษ์ (ถึงแก่กรรม)

๓. นายสอาด ธรรมารักษ์

๔. นายเฉลิม ธรรมารักษ์

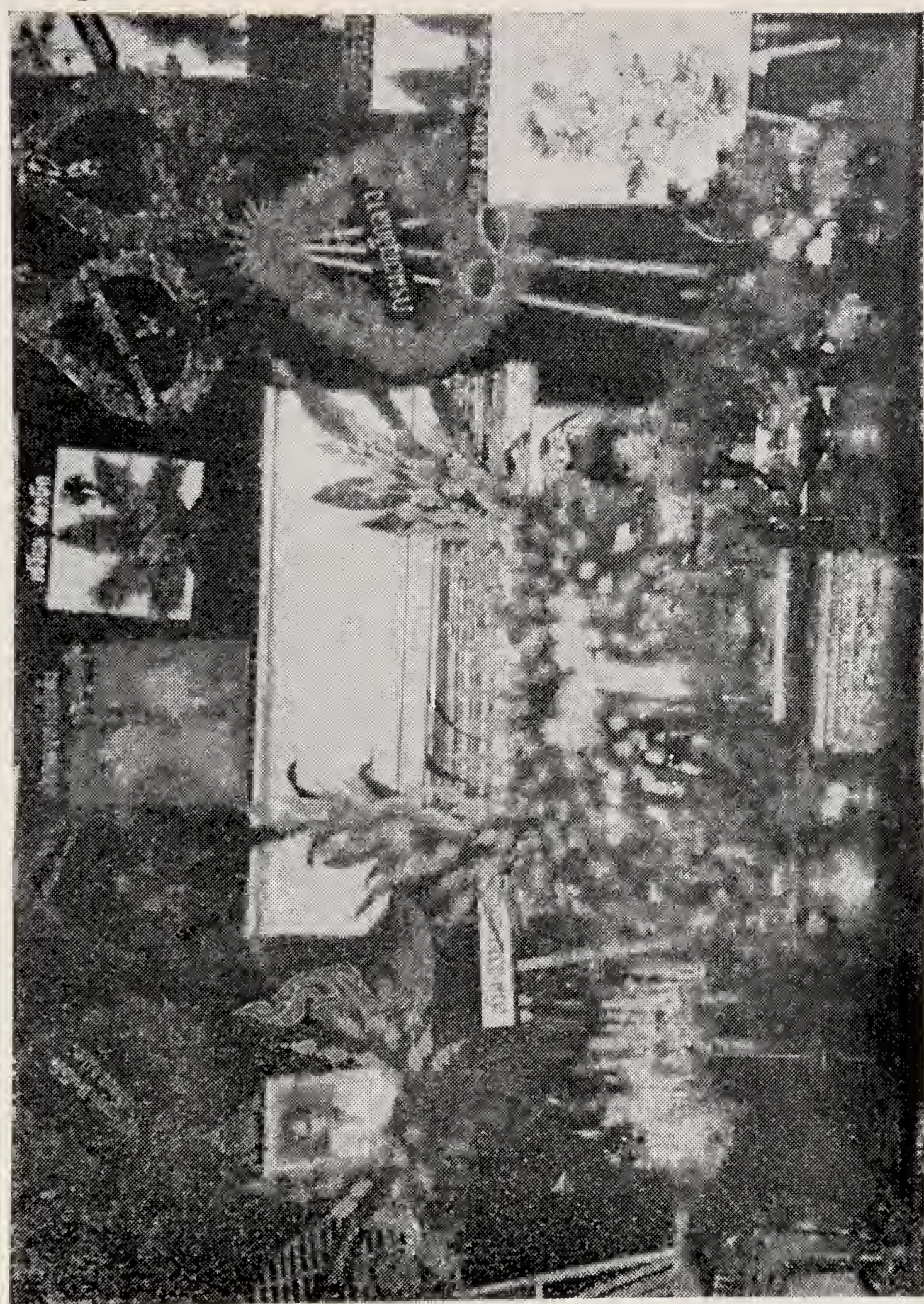
๕. นายชวลิต ธรรมารักษ์

เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒ นายลิ ธรรมา-รักษ์ ก็ได้ถึงแก่กรรมเมื่อเวลา ๑๖.๔๐ น. เมื่อสามีได้จากไปแล้วคุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์ก็ยังคงทำการค้าขายเลี้ยงดูบุตรธิดาแต่ผู้เดียวตลอดมา คุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์เป็นคนไม่ถือตัว มีนิสสัยโอบอ้อมอารี มีน้ำใจเผื่อแผ่แก่ลูกหลานและญาติมิตรโดยทั่วไป ชอบทำบุญสุนทานเป็นปกติเสมอมิได้ขาด ครั้นต่อมาประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๗ สุขภาพของท่านก็เริ่มเสื่อมโทรมลง เพราะต้องตรากตรำกับการค้าขายจึงได้ล้มป่วยกะเสาะกะแสะตลอดมาและกลายเป็นโรคมะเร็งที่ปาก ลูกหลานได้ทำการรักษาจนหายเป็นปกติ จนกระทั่งครั้งสุดท้ายได้ป่วยเป็นโรคทางเดินปัสสาวะไม่สะดวก โดยอยู่ในความดูแลของนายแพทย์สัมพันธ์ ตันติวงษ์ แห่งโรงพยาบาลศิริราชและคุณละเมียร หุตะจิตต์ เป็นอย่างดี ครั้นวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๙ หลังจาก น.ส. นิตยา คำโสภาหลานสาวได้ทำความสะอาดร่างกายตามปกติ

ในตอนเช้าเรียบร้อยแล้ว ก็ได้อุ้มไปที่เตียงเพื่อจะทำการใส่เสื้อผ้าให้ ปรากฏว่าคุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์ได้สิ้นลมไปอย่างปัจจุบันทันด่วน สุดความสามารถของนายแพทย์จะทำการช่วยเหลือได้ สิริรวมอายุได้ ๘๔ ปี

เจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพ
คุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์

๒๐	ม.ค.	๑๙	ลูกหลาน
๒๑	ม.ค.	๑๙	คุณน้ำพิศ เปล่งวิทยา และคุณน้ำบาง บุญยะสุต
๒๒	ม.ค.	๑๙	กองระบบบัญชี กรมบัญชีกลาง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
๒๓	ม.ค.	๑๙	ญาติสกุล "ประจวบเหมาะ"
๒๔	ม.ค.	๑๙	องค์การคลังสินค้า
๒๕	ม.ค.	๑๙	สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
๒๖	ม.ค.	๑๙	สิงห์แก่ อ.น.ศ.

"แม่"

แม่เป็นลูกชาวสวนโดยกำเนิด เป็นลูกคนเดียวของคุณตาคุณยาย เมื่อแม่แต่งงานกับพ่อ พ่อเป็นข้าราชการ ภายหลังพ่อได้ลาออกจากราชการมาประกอบอาชีพในทางการค้า ซึ่งแม่ก็ได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในเรื่องการค้าขาย นอกจากภาระในการควบคุมคนงานในด้านการค้าขายแล้ว คุณยายยังมีสวนทุเรียนและผลไม้ปลีก พวกเราจำกันได้ว่าพอถึงวันโรงเรียนหยุด แม่จะเกณฑ์พวกเราทุกคนที่โตพอจะทำงานได้ช่วยกันพายเรือเข้าคลองเล็กไปสวน ซึ่งอยู่ทางฝั่งวัดท่าพระ พวกเราไปช่วยกันเก็บทางมะพร้าว กิ่งไม้แห้ง และช่วยกันขนลงเรือสำปั้นกลับมาบ้านเพื่อมาทำฟืน แม่จะไปดูแลคนเฝ้าสวนให้ขึ้นเก็บหมากใส่เรือกลับมา มีคนมารับจ้างผ่าหมากเจียนหมาก พวกเราช่วยกันเรียงหมากที่เจียนแล้วใส่ตะแกรง เช้าขึ้นก็ช่วยกันขนตะแกรงหมากขึ้นโต๊ะไม้ขึ้นไปตากตามชายคาบ้าน หมากเจียนเหล่านี้เรียกว่า "หมากดิบแห้ง" เมื่อแห้งแล้วก็เก็บลงบรรจุปี๊บไว้ หรือไม่ก็นับใส่ถุงกระดาษเป็น ๕๐๐ คำ เป็น ๑,๐๐๐ คำ สะสมไว้จำหน่ายกับพวก

ชาวเพชรบุรี ซึ่งบรรทุกน้ำตาลโตนด (น้ำตาลปี๊บ) มาส่งให้ขาย ขากลับเรือเปล่าก็ซื้อหมากดิบแห้งไปจำหน่ายที่จังหวัดเพชรบุรี นอกจากหมากดิบแห้ง ก็ยังมีหมากสงแห้ง (หมากแก่ ๆ ที่เฉาะเปลือกออกแล้วตากทั้งลูก) กับหมากยับ (หมากแก่ ๆ ทั้งลูกหมักไว้ทั้งเปลือกให้เปลือกเน่า) เช้า ๆ ทุกวัน (ไม่มีวันหยุดราชการ) พ่อและแม่จะตื่นแต่เช้ามืด ไปที่ตลาดวัดกลาง (วัดจันทาราม) ตลาดพลู ซึ่งเป็นตลาดค้าของสวน เพื่อซื้อหมากซื้อพลูบรรจุเข่งให้คนงานแจวเรือนำสินค้าไปส่งขึ้นรถไฟที่สถานีบางกอกน้อย (สมัยนั้นเรือยนต์หายาก) เรามีลูกค้าทางรถไฟสายใต้ตั้งแต่จังหวัดเพชรบุรีลงไปจนถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรียกได้ว่าทำการค้าหมากพลูเป็นล่ำเป็นสัน และดูเหมือนจะเป็นการค้าผูกขาดต้นตอน คือไม่มีใครประกอบการชนิดนี้มาแข่งขันทางด้านจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์

เท่าที่ลูกจำได้ แม่จะเหน็ดเหนื่อยในการงานประกอบอาชีพมาตลอดเวลา แต่ก็ยังมีเวลาดูแลพวกเรา ที่บ้านนอกจากลูก ๆ ที่กำลังเล่าเรียนหนังสือแล้ว ยังมีหลาน ๆ ลูกของอาบ้าง ลูกของญาติทางพ่อซึ่งเป็นชาวจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ได้มาพักรวมกันอยู่ที่บ้านตลาดพลูหลายต่อ

หลายคน หลานของพ่อเหล่านี้มาศึกษาต่อในกรุงเทพ ฯ (สมัยนั้นยังไม่มีหอพักนักเรียนอย่างในปัจจุบัน) แม่ก็จะเป็นผู้ดูแลในการกินการอยู่ จำได้ว่าตอนบ่าย ๆ แม่จะไปตลาดเองทุกวันมีเด็กติดตามไปหนึ่งคนเพื่อช่วยหิ้วกับข้าว วันหนึ่ง ๆ จะซื้อกับข้าวราว ๑ บาท ๕๐ สตางค์ หรือ ๒ บาท สมัยนั้นกับข้าวใส่กระจาดกระเดียดแทบไม่ไหว (อำนาจซื้อของเงินบาทในสมัยนั้นมีมาก) นอกจากกับข้าวยังมีขนมมาฝากลูกฝากหลานทุก ๆ คนโดยเสมอหน้า แม่ไม่มีลำเอียงให้ลูกกินอย่างใด หลาน ๆ ก็ต้องกินอย่างนั้น เรากลับจากโรงเรียนจะมีขนมรอให้กินทุกวัน แม่ไม่เคยตระหนี่ถี่เหนียวในเรื่องที่ลูกหลานอยากจะกินอะไร โดยเฉพาะเวลาหน้าทุเรียน เมื่อคนสวนตัดทุเรียนหรือเก็บทุเรียนหล่นมาส่งเพื่อไปขาย แม่จะเลือกทุเรียนดี ๆ ไว้ให้ลูกและหลานกิน ไม่ยอมเอาไปขาย ถ้าวันใดคนสวนเก็บมาน้อย ก็แทบไม่ได้ขายเลย ซึ่งทุเรียนดี ๆ ในสมัยนั้นราคาแพงมาก เพราะปลูกกันที่จังหวัดนนทบุรีและจังหวัดธนบุรีบริเวณแถววัดท่าพระเท่านั้น ไม่ปลูกมากมายตามจังหวัดต่าง ๆ เหมือนดังทุกวันนี้

แม่จะไม่ค่อยสอนคนด้วยคำพูด แต่จะสอนโดยการกระทำคือ จะลงมือ ทำงาน ด้วยตนเองเป็นตัวอย่างให้พวกเรา

เห็น แม้จะมีคนงานอยู่ในบ้านแม่ก็ไม่ใคร่ชอบใช้ใคร ตัวอย่างเช่นสมัยก่อนฝั่งธนบุรีไม่มีน้ำประปาใช้ พวกเราใช้น้ำคลองบางหลวงเป็นน้ำอาบ น้ำใช้ ส่วนน้ำดื่มนั้นใช้น้ำฝน ซึ่งแม่จะซื้อตุ่มลายมังกรมาตั้งไว้รอบ ๆ บ้านเวลาฝนตกโดยเฉพาะกลางคืน แม่จะลุกจากที่นอนก่อนคนอื่นเพื่อรองน้ำฝน พวกเราที่นอนขี้เกียจกันอยู่ก็เลยต้องตื่นขึ้นช่วยแม่รองน้ำฝนกันแทบทุกคน นิสัยที่ดื่มน้ำฝนมาแต่เด็ก ๆ พวกเราทุกคนจึงมีถังหรือตุ่มเก็บน้ำฝนไว้ดื่มกินกันทุกบ้านเวลานี้แม้ว่าจะมีน้ำประปาใช้แล้วก็ตาม

หลาน ๆ ซึ่งเป็นลูกของลูกสาวคนโต ก็เรียกคุณยายว่า "แม่" ทุกคน เมื่อคุณหลวงประจักษ์สรรพากร ไปดำรงตำแหน่งเป็นข้าหลวงสรรพากรภาคอยู่ที่จังหวัดสงขลา ก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพา (ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๘๔) แม่ก็ติดตามลูกสาวไปเลี้ยงหลาน ๆ ซึ่งยังเล็ก ๆ จนกระทั่งเกิดสงครามและสงครามสงบ (พ.ศ. ๒๔๘๗) คุณหลวงประจักษ์สรรพากร จึงได้ย้ายกลับเข้ามารับราชการอยู่ในกรุงเทพ ฯ พวกเราพี่น้องจึงได้มาอยู่รวมพร้อมหน้ากันอีกครั้ง

พระคุณของแม่ซึ่งมีต่อลูกและหลานตรึงอยู่ในดวงใจและห้วงนึกของพวกเรา แม่ต้องทำงานหนักมาตลอดเวลา

เมื่อยังมีสุขภาพแข็งแรง ฉะนั้นเมื่อมีวัยสูงขึ้นโรคภัยจึงเข้ามาเบียดเบียนในระยะ ๕ ปีก่อนสิ้นอายุขัย แม่ต้องเข้า ๆ ออก ๆ ที่โรงพยาบาลศิริราช ซึ่งก็ได้รับการช่วยเหลือจากบรรดานายแพทย์ของโรงพยาบาลแห่งนี้ ซึ่งลูก ๆ ขอจารึกพระคุณของนายแพทย์แห่งโรงพยาบาลศิริราชไว้ ณ ที่นี้ด้วย ประกอบกับมีหลานของพ่อซึ่งเป็นลูกของอาเป็นนายแพทย์อยู่ที่นี่ด้วย ก็ช่วยกันดูแลมาจนถึงวันสิ้นอายุขัย พวกเราก็ได้เตรียมตัวเตรียมใจว่าแม่จะต้องจากพวกเราไปในวันหนึ่ง แต่พอถึงวันที่แม่จากพวกเราไปโดยมิได้คาดฝันก็ทำให้พวกเราเศร้าโศรกสลดใจอย่างยิ่ง แม่มีพระคุณต่อพวกเราเหลือคณานับ ลูก ๆ ขอตั้งจิตอธิษฐานขอให้ผลบุญที่แม่กระทำไว้จงช่วยนำแม่ที่รักและเคารพยิ่งจงไปสู่สุขคติเถิด.

ลูก

ขอขอบคุณ

เมื่อคุณแม่บุญเรือน ธรรมารักษ์ ได้สิ้นชีวิตลง ญาติมิตรได้ทราบข่าวก็มาช่วยเหลือในงานศพ ที่วัดมกุฎกษัตริยาราม ตั้งแต่ต้นจนวันสุดท้าย มีเพื่อนและญาติมิตรของน้อง ๆ และลูกหลานมาร่วมกันเป็นเจ้าภาพ ผลัดกันตามรายชื่อที่ได้ทำรวมไว้เป็นอนุสรณ์แล้ว แต่ผู้ที่ได้ช่วยเหลืออย่างมากที่จะลืมไม่ได้คือ คุณเฉลิม-ปัญจา ประจวบเหมาะ เพราะได้ติดต่อทางวัดดูแลตั้งแต่วันแรกจนวันสุดท้าย แม้กระทั่งในวันฌาปนกิจศพก็ยังรับจัดการให้ทั้งสิ้น จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

การจัดทำหนังสือเล่มนี้ได้นำเรื่องลงไว้ ๓ เรื่อง คือ

๑. **พระพุทธทำนายนิมิตรพระยาปัตถเวน** ซึ่งคุณพี่หลวง ฯ ได้จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพคุณอาว์ ขุนประจวบสมบูรณ์ (เต็ม ประจวบเหมาะ) เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๔๙๓ ซึ่งเป็นคำพยากรณ์ของพระพุทธองค์ได้ทรงทำนายความฝันของพระยาปัตถเวนไว้มี ๑๖ ข้อ โดยคำทำนายเหตุการณ์บ้านเมืองล่วงหน้า โดยเฉพาะเกี่ยวกับความประพฤติของบุคคลทั่ว ๆ ไป ซึ่งได้ผันแปรและเป็นความจริงกับเหตุการณ์ในปัจจุบันนี้ จึงใคร่จะให้เป็นที่ทราบ

ของบุคคลชั้นหลัง ๆ ไว้ เพราะเข้าใจว่าถ้าไม่มีผู้สนใจ ต่อไปคงจะสูญหายแน่

๒. **แนวทางที่ฆราวาสควรช่วยภิกษุสามเณร** ซึ่งคุณ อ. ราชพฤกษ์ ได้มอบเป็นธรรมสักการะเพื่อเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนา และให้ฆราวาสได้มีส่วนช่วยเหลือส่งเสริมปฏิบัติแก่พระภิกษุสามเณรในสิ่งที่ถูกที่ควร น่าที่จะได้ทราบและปฏิบัติโดยทั่ว ๆ ไป

๓. **โรคหัวใจขาดเลือดหล่อเลี้ยง** ของ พ.อ. อิศรา สุขุมาลจันท์ พ.บ. แห่งโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ได้เขียนไว้ในงานฌาปนกิจศพ นายเทพ สังขทรัพย์ ซึ่งได้เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่บุคคลทั่ว ๆ ไป และมีผู้ประสพกับโรคนี้โดยไม่ได้คิดและทราบมาแต่ก่อน ควรจะได้ป้องกันไว้บ้างจะได้เป็นการไม่ประมาท

การจัดทำหนังสือเล่มนี้ นายประจวบ เบ้าสุวรรณ ได้ช่วยจัดทำโดยตลอด จึงขอขอบคุณไว้อีกด้วย และถ้ามีอะไรขาดตกบกพร่องในงานนี้ ขอได้โปรดให้อภัยด้วย

นางประจักษ์ สรรพากร (ลมัย ประจวบเหมาะ)

๒๘ เมษายน ๒๕๑๙

พระพุทธทำนาย
นิมิตรพระยาปั๋ตถเวน

ปางพระองค์ชินวงศ์จอมไตร
อันอาศัยสาวัตถีบูรีสถาน
ภิกษุสงฆ์สองหมื่นเป็นบริวาร
ทรงสำราญพระทัยในพระเชตุพน
กรุงกษัตริย์ปั๋ตถเวนไปทูลถาม
ด้วยข้อความนิมิตรคิดฉงน
อภิวาทเบื้องบาทพระยุคล
แล้วทูลผันแต่ต้นไปจนปลาย
สมเด็จพระชินศรีโมลีโลก
จึงดับโศกกรุงกษัตริย์ให้เสื่อมหาย
แย้มพระโอษฐ์โชติช่อวิเชียรพราย
ฉายพระแสงเขียวแก้วอยู่แวววาว
สว่างวับจับพระคันธกุฎี
พระรัศมีช่วงเป็นเกลียวสีเขียวขาว

อีกนิลแนมแซมหงส์เป็นวงวาว
ทั้งแดงขาวเหลืองเบ็ญจรงค์พราย
ข่มขี่รัศมีพระสุริยงค์
พุ่งจากพระโอษฐ์องค์เป็นช่อฉาย
เผยพุทธบรรหารประทานทาย
ว่าอันตรายนี้มิได้มีแก่บพิตร
จะได้แก่ศาสนาตถาคต
กำหนดสองพันเศษสังเกตกิจ
ราษฎรจะร้อนใจดังไฟพิษ
จะวิปริตทุกอย่างต่าง ๆ เป็น ฯ

๑ อนึ่งฝันว่าโคทั้งสี่มีกำลัง
แล่นประดังมาโดยทิศนิมิตรเห็น
จะชนกันแล้วหันห่างกระเด็น
ต่างหลีกลี้หนีเร้นไปหายตัว
โปรดภิปรายทายว่าฤดูฝน
เมฆมลมืดมิดทุกทิศทั่ว
ดังจะปรายสายพิรุณขุ่นเขียวมัว
วายุพัดกลัดกลั้วละลายไป

จะลำบากยากเย็นกับไพร่พล
ด้วยฝนไม่ตกมาในนาไร่
ต้นเข้าเต้าแตงเหี่ยวแห้งไป
ผลไม้ม่วงปรางจะบางเบา
จะเกิดเข้ายากหมากแพงทุกแหล่งหล้า
ฝูงประชาจะแค้นคับลงอับเฉา
ด้วยมนตรีโมหาบัญญาเยาว์
ลำเอียงเอาอามิษไม่คิดธรรม์ ฯ

๒ อนึ่งฝันว่าไม้รุ่นเจริญผล
ดูวิกลเหมือนไม้ใหญ่ในไพรสัณฑ์
ทรงสัตยาตรัสทายทำนายพลัน
ภายหน้านั้นชายหญิงจะทิ้งราว
จะคบชู้สู่หาสมาคม
เสพย์สมกันแต่แรกพึ่งรุ่นสาว
กุมารีจะมีบุตรแต่รุ่นราว
อายุศม์ไม่ยาวยากเย็นด้วยเข็ญมี ฯ

๓ อนึ่งนิมิตรว่าแม่โคคาวิ่น
วอนขอนมลูกกินน่าบัดสี

โปรดภิปรายทายว่านิมิตรนี้
ไปภายหน้าจะมีเปนแน่นอน
พ่อแม่แก่ชรามาหาบุตร
ทั้งสิ้นสุดเข้าปลาทั้งผ้าผ่อน
ต้องมายอบปลอบขอเฝ้าง้องอน
มันขอดค่อนสำทับให้อับอาย
หยาบช้าต่อบิดาชนนี
พาทีให้เคืองช้ำทำฉลาย
มิได้มีหิริโอตตัปปะอาย
หยาบคายขี่ข่มด้วยลมพาล ฯ
๙ อนึ่งฝันว่าโคใหญ่เคยไถนา
ไม่นำพาปล่อยทิ้งจากสถาน
เอาลูกโคเทียมไถเข้าใช้การ
ไม่เคยงานเสียรอยย่อยยับไป
เดินแตกแยกข้ามคันนาหนี
ไม่รู้ในท่วงทีทำนองไถ
โปรดพุทธบรรหารว่านานไป
นเรศวร์ไทท้าวพระยาทุกธานี
จะคบคนพาลาปัญญาหยาบ

บ้าบาปหนุ่มคนองให้ครองที่
นับถือว่าซื่อสุจริตดี
ได้ที่พวกอุททามก็ลามลวน
ถึงได้เปนเสนาปรึกษาความ
ทำวู่วามตามศักดิ์แล้วหักหวน
ชอบผิดมิได้คิดที่ข้อควร
เอาแต่ส่วนสินบนคนเข็ญใจ ฯ

๕ อนึ่งผู้นั้นว่ามีม้านั้นสองปาก
เห็นหญ้าอยากปากอ้าน้ำลายไหล
บุรุษสองปองบ้อนจนอ่อนใจ
หยิบหญ้าหย่อนยื่นให้ไม่เว้นวาย
มีพุทธฎีกาพยากรณ์
ว่าผู้ตัดทอนความราษฎร์สิ้นทั้งหลาย
จะรวบรวมกันกินทั้งสองฝ่าย
แนะนำให้ท้ายโจทย์จำเลย
กินพลางทางขู่มด้วยลมลวง
เหนี่ยวหน่วงถามทิ้งแล้วนิ่งเฉย
บ้างอาศัยใช้การจนนานเลย

ความก็เกยแห้งร้างอยู่ค้างปี ฯ

๖ อนึ่งผิ้นว่าสุวรรณภาชน์ทอง

สุนัขปองขึ้นนั่งน่าบัดสี
เอื้อนพระโอษฐ์โปรดพุทธวาที
ว่าพาลาจะได้ที่เสนานาย
จะหยิ่งยศมาสำทับไม่นับปราชญ์
เสพย์สังวาสคบพาลสมานหมาย
เหมือนขมิ้นขยำน้ำปูนละลาย
ทั้งไพร่นายจะคนองลำพองพาล ฯ

๗ อนึ่งผิ้นเว่ามีผู้ขวั้นเชือกหนัง

อยู่เคหังเพิงพะในสถาน
ปลายเชือกเสือกห้อยลงย้อยยาน
สุนัขนอนใต้ร้านกัดกินไป
ยิ่งพั้นก็ยิ่งสั้นไปหมดสิ้น
หายึดลงถึงดินนั้นได้ไม่
พระโลกุตมาจารย์บรรหารไว้
ว่านานไปจึงจะเห็นที่เข็ญมี
ชายมาหาลาภสการมาบ้านเรือน
หญิงเบือนบากบ่ายจำหน่ายหนี

แสนงอนซ่อนทรัพย์ดูอัปรีย์
ข่มขี่หยาบคายให้ชายกลัว
ทำยอกยักลักทรัพย์ส่งให้ชู้
ตะแคงค่อนข่มขู่ข่มเหงผัว
ชายเขลาเมารักสมัครมัว
เห็นผัวกลับข่มให้สมใจ ฯ

๘ อนึ่งฝันว่าประชาชนขนน้ำ
ช่วยกันปล้ำเทส่งลงตุ่มใหญ่
ตุ่มน้อยร้อยพันเรียงกันไป
หามีใครเทใส่แต่สักคน
พระวรญาณโปรดประทานปกาสิต
และนิมิตรทายเข้าให้เห็นผล
ว่าภายหน้าเสนาเป็นนายพล
ราษฎรจะปล้นทรัพย์ ใส่ในตุ่มโต
ยิ่งมีก็ยิ่งได้ออกเหลือล้น
ยิ่งยากจนยับหนักลงอักโข
จะรุ่งงานตระการหน้าแต่พาโล
ที่ซื่อก็โซดังตุ่มน้อย ฯ

๙ อนึ่งผื้นว่าสระประทุมมา
มีหมู่กุ้งกุมภามัจฉาหอย
วารีรอบขอบใสมิใช่น้อย
กลางกลับถอยข้นขุ่นสนุ่นมี
พระทรงญาณบรรหารให้เห็นเหตุ
ว่าประเทศที่สุขเกษมศรี
กษัตริย์ทรงสืบพงศ์ประเพณี
เป็นบุรีที่ประชุมประชากร
จะแรมร้างว่างราเป็นป่าแขม
ทั้งคาแฝกแทรกแซมขึ้นสลอน
ทางชลวิกลกลายเป็นชายดอน
ราษฎร์จะร้อนแรมสุขทุกเดือนปี
ด้วยกรรมแห่งสัตว์วิบัติเป็น
ไม่เคยเห็นก็เห็นไปถ้วนถี่
น้ำกลางขุ่นข้นคือมนตรี
จะย่ำยีบีฑาประชาชน
จะรุกรานแก่ไพร่ใช้ระดม
คิดขี่ข่มเอาทรัพย์อยู่สับสน
ในเดือนนอกเดือนใช้เปือนปน

สุดจะทนที่จะทานด้วยการรุม
การหลวงแล้วก็ได้ทำการนาย
พวกไพร่ราษฎร์พลัดพรายเข้าซ่องสุม
จะหลบลี้หนีหน้าเข้าป่าชุม
ประคองคุมพวกเข็ญค่อยเย็นใจ ฯ

๑๐ อนึ่งผิ้นว่าคนหนึ่งนั้งหุงข้าว
หม้อเดียวหลากล้นพ้นวิไสย
บ้างดิบบ้างสุกคลุกระคนปนกันไป
บ้างเบียกบ้างไหม้ไม่มีดี
พระแย้มโอษฐ์โปรดพุทธฎีกา
ว่าเทพารักษาบูรีศรี
พระเสื้อเมืองทรงเมืองเรืองฤทธิ์
ประเพณีพลาดเพลี่ยงไม่เที่ยงทั่ว
เทวัญอันรักษาศาสนา
จะรักษาแต่คนที่อาสัจจ์
ผู้มีศีลก็จะเสียศีลาวัตร
มิตรรักจักตัดความรักตน
ฝูงราษฎร์จะอาพาธเจ็บไข้

เกิดมรณะภัยทุกแห่งหน
ประเพณีบีเดือนก็เปื้อนปน
ฤดูฝนหนาวร้อนก็ผ่อนไป
๑๑ อนึ่งฝันเห็นว่าแก่นจันทร์แดง
ราคาแพงเลิศล้ำในต่ำใต้
ชายเขลาเอามาไม่แจ้งใจ
เอาไปแลกนมโคเสียง่ายดาย
ทรงพระพุทธทำนายภิปรายโปรด
ภายหน้าโสดหมู่สงฆ์สิ้นทั้งหลาย
จะแนะนำพระธรรมอันเพริศพราย
เที่ยวเร่ขายแลกทรัพย์มาซื้อกิน
ไม่อดสูดูร้ายละอายบาป
นิยมหยาบเอื้อมอาจประมาทหมิ่น
ก่อกรรมกระทำตนให้มลทิน
เหมือนหนึ่งกินยาตายไม่หมายเปน ฯ
๑๒ อนึ่งเล่าฝันเห็นน้ำเต้านั้นจมชล
ดูวิกลไม่เคยพบประสพเห็น
พุทธบรรหารว่านานไปจะเบื้น
ที่ข้อเข็ญของสัตว์วิบัติมี

คือนักปราชญ์ผู้รู้ธรรมจะต่ำต้อย
พาลาลอยเฟื่องฟูชูศักดิ์ศรี
ผู้พงศ์ตระกูลประยูรมี
จะลับลี้เสื่อมสูญประยูรยศ
คนพาลจะรานเริงบันเทิงหน้า
เจรจาผิดธรรมไปจนหมด
ใครปลอกปลิ้นลิ้นลมเปนคมคด
รู้โป้ปดกลอกกลับจึงนับกัน ฯ

๑๓ อนึ่งฝันเห็นศิรีน้ำลอยน้ำ

ประหลาดล้ำหลากใจที่ในฝัน
พระทรงญาณบรรหารให้เห็นพลัน
ภายหน้านั้นผู้มีศักดิ์จะรักพาล
จะยกย่องหมู่ชาติอันต่ำช้า
เปนเอกอรรถเสนาในสถาน
ให้ยศศักดิ์สืบสายเป็นนายการ
ได้ที่พวกพาลสำราญใจ ฯ

๑๔ อนึ่งฝันว่ากบขบงูร้าย

กัดตายแล้วล้วงกินจนสิ้นไส้

พระแย้มโอษฐ์โปรดภิปรายไป
ภายหน้าไซร้หญิงพาลจะรานชาย
จะขี่ข่มด้วยลมลิ้นให้ผัวกลัว
จะใช้ผัวเทียมทาษดังมาตรหมาย
ผัวสมานน้ำใจมิให้ระคาย
หญิงร้ายยิ่งลามคำรามรน ฯ

๑๕ อนึ่งฝันว่าพระยาเหมราช
เข้าปนฝูงกากาจน่าฉงน
แล้วเคารพนบนอบแล้วยอบตน
เข้าระคนคบค้ากับกาพาล
สมเด็จพระสรรเพ็ชญ์โมลี
จึงเผยพุทธวาทีทรงบรรหาร
ว่าผู้มีตระกูลจะบันดาล
คนพาลจะย่ายีผู้ปรีชา
สันดานทาสชาติต่ำจะได้ดี
จะข่มขี่ผู้มีซึ่งพงศา
คนปราชญ์จะหลีกตัวกลัววาจา
พวกพาลาได้ทีไม่มีอาย ฯ

๑๖ อนึ่งผ้นเห็นเนื้อสมันนั้นไล่เสือ
พยัคฆ์เบื่อเบือนหน้าเข้าป่าใหญ่
มีพระพุทธบรรหารประทานทาย
ว่าสานุศิษย์ทั้งหลายจะสู้ครู
จะหักหาญผู้ใหญ่ให้เป็นน้อย
สำทับถ้อยขี่ข่มคารมขู่
ยกย่องกายหมายประกวดอ้างอวดรู้
จะลบหลู่ขู่ซ้ำด้วยคำพาล
สงฆ์ทรงศีลบริสุทธิ์จะทรุดเศร้า
ผู้เปนเจ้าหลีกสิ้นจากถิ่นฐาน
ซึ่งบพิตรนิมิตรสิบหกประการ
ไม่มีเหตุเพตพาลในพระองค์
จะได้แก่โลกทั้งหลายไปภายหน้า
จำไว้พิจารณาอย่าลืมหลง
จะเสื่อมสูญเมธีกวีวงศ์
แลฝูงหงส์พงศ์ประยูรตระกูลพราหมณ์
จงเฟื่องฟูเชยชมนิยมหยาบ
แบกแต่บาปหาบนรกยกขึ้นหาม

กองกรรมก็จะนำสนองตาม
จดลงหนังสุนัขถามเมื่อยามตาย
พระไตรรัตน์จะวิบัติหม่นมัวหมอง
ไม่ผุดผ่องแผ้วผาดสอาดฉาย
จักราชคำรบนั้นสองพันปลาย
จะต้องพุทธทำนายไว้แน่เอย ฯ

จบพุทธทำนาย ๑๖ ข้อเท่านี้

แนวทาง
ที่ฆราวาสควรช่วยภิกษุสามเณร

หัวข้อในเรื่อง

ควรสร้างป่าโปร่งวิเวกสถานปฏิบัติธรรม
ควรสมัครใจร่วมสร้างเสนาสนะโดยรัดกุม
ควรให้โอกาสปฏิบัติธรรมเบื้องสูง
ควรอุปการะให้สงฆ์ใช้ชีวิตอย่างสงฆ์
ควรถวายเครื่องใช้เฉพาะที่จำเป็นแด่สงฆ์
ควรแต่งกายให้มิดชิดและสำรวมในเขตสงฆ์
ควรให้โอกาสบุคคลอื่นเข้าทำบุญฟังธรรมบ้าง
ควรยึดหลักธรรมยิ่งกว่ายึดเครื่องลางของขลัง
ควรช่วยป้องกันผู้อาศัยผ้าเหลืองทำผิด
ไม่ควรวิวาทแย่งบริขาร อัฐิ สมบัติ สงฆ์ที่มรณะภาพ

ข้อที่ฆราวาสควรต้องกระทำคือช่วยให้ภิกษุสามเณรอยู่ในศีลวินัยและปฏิบัติธรรม

บุคคลควรปฏิบัติธรรมทุกสถานที่ แต่สถานที่วิเวกช่วยให้ผลดีกว่า วัดและสำนักสงฆ์ควรให้เงียบสงัด ฆราวาสควรเร่งสร้างป่าโปร่ง ให้ภิกษุสามเณรปฏิบัติธรรมทุกเขตสงฆ์นับว่าสร้างความสมบูรณ์แก่ประเทศ สร้างโบสถ์ และพระประธานในตัว

เหตุผล ป่าไม้เป็นสิ่งซึ่งเกิดขึ้นและมีความงามโดยธรรมชาติ มีลักษณะและสภาพเงียบสงัด ก่อให้เกิดความเยือกเย็นแจ่มใสทางกาย ทางจิตใจ ความงามของพรรณไม้ต่าง ๆ มีขึ้นโดยเราไม่มีภาระหน้าที่ในการสร้างสรรขึ้นมา ต้นไม้หลายหลากชนิดมีสภาพเป็นยาโอสถอันวิเศษช่วยทำให้ร่างกายแข็งแรง หายจากโรคภัยได้ บุคคลผู้อยู่อาศัยในร่มเงาของป่าและต้นไม้ย่อมมีความผาสุขสบาย ป่าไม้และลำธารน้ำเป็นสิ่งซึ่งต้องคู่กัน เมื่อขาดต้นไม้ไป ลำธารก็จะมีสภาพขุ่นโคลนเพราะขาดรากไม้กลั่นกรอง ยึดแผ่นดิน ยามหน้าน้ำ น้ำก็จะ

แผ่ขยายกลายเป็นอุทกภัย เพราะขาดต้นไม้ดูดพยุงไว้ ทั้งกระแสร์น้ำก็จะเหือดแห้งลงในแผ่นดิน และระเหยไปโดยเร็วเกินไป เมื่อขาดลำธารขาดความชุ่มชื้นของน้ำ ต้นไม้ที่ยังอยู่ก็ขาดการหล่อเลี้ยงเฉาตายไป การขาดต้นไม้ป่าไม้ ทำให้สิ่งแวดล้อมและอากาศกลายเป็นความเวิ้งว้าง อบอ้าว ระอุ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดฝน เพราะละอองน้ำบนอากาศไม่กระทบความเยือกเย็น การทำลายป่าและต้นไม้เท่ากับการช่วยกันเผาตนเองและประเทศชาติให้ร้อนระอุ เมื่อขาดฝน ขาดลำธาร แผ่นดินก็ขาดความอุดมสมบูรณ์ ผู้ลักลอบตัดต้นไม้มีอัธยาศัย จิตใจที่ขาดศีลธรรม ความร้อนย่อมเผารนไปถึงจิตใจอยู่เป็นนิจ วิบากกรรมเป็นจำพวกเดียวกับผู้ขาดศีล ๕ อื่น ๆ การตัดไม้ถ้าจำเป็นกระทำควรทำเพื่อใช้ร่วมกันเฉพาะในประเทศเท่านั้น ควรงดการขายไม้ออกนอกประเทศโดยเด็ดขาด ราคาไม้จะถูกลง จะลดการลักลอบตัดไม้ด้วย

ในด้านการปฏิบัติธรรม ความวิเวกของป่า การไม่มีหมู่คณะต้องพะวงถึงย่อมช่วยการปฏิบัติธรรม ของภิกษุสามเณรให้ถึง สภาพสุขอันประณีตและสภาวะความจริงโดยรวดเร็ว เพราะป่ารอบตัวไม่ชวนให้จิตใจเกิดความกำหนัด เกิดความ

ฝึงปรุงแต่งจิตใจ การสร้างโบสถ์โดยขาดการเห็นแก่นธรรม สภาพธรรม สร้างเพราะกลุ่มคนชวนกันสร้างย่อมเกินความจำเป็น และประโยชน์ของโบสถ์ เป็นการใช้จ่ายทรัพย์จำนวนมหาศาลโดยเปล่าประโยชน์ ควรใช้เงินสร้างสิ่งจำเป็นที่ยิ่งกว่าอย่างอื่นในหมู่คณะสงฆ์ และในชีวิตอันแร้นแค้นของฆราวาส เพื่อให้น้อมนำมาในธรรมจะดีกว่า โบสถ์แห่งหนึ่งควรใช้ร่วมกันหลาย ๆ วัดหลายคณะสงฆ์ได้ การรวบรวมเงินและทรัพย์สินสร้างโบสถ์ที่ใหญ่โตสวยงามเกินจำเป็น ยังเป็นช่องทางคนพาลทุศีล หลอกลวงเอาทรัพย์สินได้โดยง่าย จึงควรส่งเสริมการสร้างป่าไม้ให้เป็นสถานปฏิบัติประดุจโบสถ์ เพื่อให้ภิกษุสามเณรปฏิบัติเข้าถึงธรรมประดุจพระประธาน และระมัดระวังการสร้างโบสถ์ สิ่งก่อสร้างให้ยิ่งกว่านี้

หลักฐานในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ราชกุมาร....สมณะหรือพราหมณ์พวกใด กายยังไม่หลีกออกจากวัตถุกาม ใจยังระคนด้วยกิเลสกาม...กระหาย รุ่มร้อนในวัตถุกาม... ยังระงับไม่ได้....ถึงจะได้เสวยทุกขเวทนาอันกล้าแข็ง เพราะการทำความเพียรหรือไม่ได้เสวยก็ดี ย่อม

ไม่ควรเพื่อเกิดปัญญารู้เห็นอันยิ่ง..... สมณะหรือพราหมณ์พวกใด มีการหลีกออกจากวัตถุกามแล้ว แต่ใจยังระคนด้วยกิเลสกาม... กระหาย รุ่มร้อนในวัตถุกาม... ยังระงับไม่ได้ ถึงจะได้เสวยทุกขเวทนาอันกล้าแข็งเพราะการทำความเพียร หรือไม่ได้เสวยก็ดี ย่อมไม่ควรเพื่อเกิดปัญญารู้เห็นอันยิ่ง.." สมณะหรือพราหมณ์พวกใด มีกายละจากวัตถุกามแล้ว ทั้งใจก็ไม่ระคนด้วยกิเลสกาม...ทำความเพียรย่อมควรเพื่อเกิดปัญญาอันยิ่ง....."

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเป็นผู้มีความหลีกเร้นเป็นที่มายินดี ยินดีแล้วในความหลีกเร้น ประกอบจิตของตนไว้ ในสมถะในภายในเนือง ๆ มีฌานไม่เสื่อม ประกอบด้วยวิปัสสนาพอกพูนสุญญาคารอยู่เถิด พึงหวังได้ผล ๒ อย่างคือ อรหัตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุควรส้องเสพ การนั่ง นอนคนเดียว เป็นผู้เดียวเที่ยวไปไม่เป็นผู้เกียจคร้าน ทรมานตน (กิเลส) เป็นผู้ยินดีแล้วในที่เป็นส่วนแห่งป่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย นั่นโคนไม้ นั่นเรือนว่าง ขอเธอทั้งหลาย จงเพ่งพินิจ อย่าประมาท อย่าต้องเป็นผู้เดือดร้อนในภายหลังเลย นี่คืออนุศาสนีของเราสำหรับเธอทั้งหลาย"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่ตกอยู่ในอำนาจตัณหาที่เกิดขึ้นแล้ว อันเป็นเหตุให้เกิดในภพต่อไปเพียงใด...พอใจอยู่เสนาสนะป่าเพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย...."

"ดูกรโมคคัลลานะ เราหาสรรเสริญความคลุกคลีด้วยประการทั้งปวงไม่ แต่มิใช่ว่าจะไม่สรรเสริญความคลุกคลีด้วยประการทั้งปวงก็หามิได้ คือเราไม่สรรเสริญความคลุกคลีด้วยหมู่ชนทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต ก็แต่ว่า เสนาสนะอันใดเงียบเสียง ไม่อื้ออึงปราศจากการสัญจรของหมู่ชนควรเป็นที่ประกอบกิจของผู้ต้องการความสงัด ควรเป็นที่หลีกออกเร้นเราสรรเสริญความคลุกคลีด้วยเสนาสนะเห็นปานนั้น"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยศีลขันธ์ประกอบด้วยอินทรียสังวร ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะอันเป็นอริยะนี้ย่อมซ่องเสพ เสนาสนะอันสงัดคือป่า โคนไม้ภูเขา ซอกเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่าชัฏ ที่แจ้ง ลอมฟาง ย่อมนั่ง

คู้บัลลังก์ตั้งกายตรง ดำรงสติเฉพาะหน้า.... ชำระจิตให้บริสุทธิ์... ปราศจากกามฉันทะ พยาบาท ถีนะมิทธะ อุทธัจจะกุกกุจจะ วิจิกิจฉา เกิดความปราโมทย์ ปีติ กายสงบ เสวยสุข จิตตั้งมั่น บรรลุปฐมฌาณ....ทุติยฌาณ ตติยฌาน.... จตุตถฌาณ....เธอย่อมโน้มน้อมจิตไปเพื่อฌาณทัสนะ ย่อมรู้ชัดว่า กายเรานี้มีรูปประกอบด้วยมหาภูต ๔ (ดิน น้ำ ลม ไฟ) .... ย่อมโน้มน้อมจิตไปเพื่อนิรมิตรูปอันเกิดแต่ใจ คือกายอื่น จากกายนี้........ย่อมโน้มน้อมจิตไป เพื่ออิทธิวิธีหลายประการ....ย่อมโน้มน้อมจิตไป เพื่อเจโตปริยฌาณ กำหนดรู้ใจสัตว์อื่น บุคคลอื่น........ย่อมโน้มน้อมจิตไปเพื่อบุพเพนิวาสา นุสสติญาน ระลึกชาติก่อนได้เป็นอันมาก.... ย่อมโน้มน้อมจิตไป เพื่อรู้จุติและอุปบัติของสัตว์ทั้งหลายด้วยทิพยจักษุ....ย่อมโน้มน้อมจิตไปเพื่ออาสวักขยญาณ ย่อมรู้ชัดตามเป็นจริงว่า นี้ ทุกข์........ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทา....จิตย่อมหลุดพ้นจากอาสวะ........"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกอยู่ในป่าก็ดี ที่โคนไม้ก็ดีอยู่ในเรือนว่างก็ดี ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า สิ่งนี้ว่างเปล่าจากตนหรือความเป็นของตน จิตย่อมผ่องใสในอายตนะ...."

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาณาปานสติอันภิกษุเจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก....ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อยู่ในป่าก็ดี อยู่ที่โคนไม้ก็ดี อยู่ที่เรือนว่างก็ดี นั่งคู้บัลลังก์ตั้งกายตรง ดำรงสติไว้เฉพาะหน้า มีสติ หายใจออก หายใจเข้า......."

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราพอใจด้วยการอยู่ในป่าของภิกษุเพราะพอบรรเทาความลำบากในการนอนหลับ ทำความสำคัญว่าอยู่ในป่า จักตั้งมั่นจิต เปลื้องจิตที่ยังไม่หลุดพ้นตามรักษาจิตได้"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เข้าไปอาศัยป่าชัฏ แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ เมื่อเธอเข้าไปอาศัยอยู่ป่าชัฏนั้นอยู่สติที่ยังไม่ปรากฏก็ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ถึงความสิ้นไป และภิกษุนั้นได้บรรลุธรรมอันปลอดโปร่งจากโยคะอย่างสูงที่ยังไม่บรรลุด้วย ส่วนปัจจัยเครื่องอุดหนุนชีวิต คือจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัย เภสัช บริขารเหล่าใดที่จำต้องนำมาบริโภค เกิดโดยไม่ยาก ภิกษุนั้นควรอยู่ในป่าชัฏจนตลอดชีวิต "ไม่ควรหลีกไปเสีย"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราพิจารณาเห็นอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ จึงเสพเสนาสนะอันสงัด คือป่าและป่าเปลี่ยว อำนาจประโยชน์ ๒ ประการ เป็นไฉน คือเห็นการอยู่สบายในปัจจุบัน ๑ อนุเคราะห์หมู่ชนในภายหลัง ๑"

ฆราวาสควรรวบรวมเงินอย่าใช้อำนาจบังคับ แล้วเก็บให้รัดกุม ช่วยสร้างเสนาสนะ สถานที่ เฉพาะที่จำเป็นแก่สมณะเพศ อย่าสร้างให้กลายเป็นที่ท่องเที่ยว พลุกพล่าน

เหตุผล เสนาสนะอันปลอดโปร่งปราศจากสิ่งของที่สะสมไว้ในกุฏิย่อมทำจิตใจ ภิกษุสามเณรให้สงัดกว่า เสนา-สนะที่อยู่ใกล้บ้าน ใกล้สถานเริงรมย์ สนุกสนาน หรือก่อสร้างวิจิตรพิสดารทั้งสะดวกและใช้เงินทุนน้อยกว่า ข้อสำคัญอยู่ที่ควรให้มีที่ว่างที่กลางแจ้งให้มากกว่า สิ่งก่อสร้างในเขตสงฆ์ การสร้างสิ่งซึ่งเกิดจากชีวิตสมณะเพศ เท่ากับทำให้การเป็นอยู่ของภิกษุสามเณรเกิดความไม่สงบเกิดความคิดปรุงแต่ง การสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัย ที่สรงน้ำ ลานประชุมธรรมที่จำเป็นพอดีพอเหมาะจำนวนภิกษุสามเณรอยู่ในวงของความสะดวกย่อมทำให้ภิกษุสามเณร ใคร่ต่อการปฏิบัติธรรม ส่วนการที่ฆราวาสถวายอุปกรณ์สิ่งของทรัพย์สินเสริม

สร้างสถานที่ในเขตสงฆ์ด้วยจิตโสมนัสอย่างเดียว ไม่คำนึงถึงการปฏิบัติธรรม สิ่งก่อสร้างสถานที่นั้น ย่อมกลายเป็นที่ท่องเที่ยวอย่างง่าย ภิกษุสามเณรย่อมรับรู้ด้วย ย่อมง่ายต่อการที่จะถอยกำลังเพียร ภาวนาการรวบรวมเงินก่อสร้าง นั้นบรรพชิตต้องห้าม ควรมีกรรมการ ฆราวาสจัดทำอย่าให้รั่วไหลผิดวัตถุประสงค์

หลักฐานในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย จงมองดูโลกอันตระการประดุจราชรถที่คนโง่เขลาติดอยู่ แต่ผู้มีปัญญาหาข้องอยู่ด้วยไม่"

"ดูกรผู้มีอายุ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ย่อมเป็นผู้สันโดษด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ ตามมีตามได้ ไม่แสวงหาที่ไม่ควร ยินดีแล้วในปหานะ ภาวนา ไม่ยกตนข่มท่านเรียกว่าผู้ตั้งอยู่ในอริยวงศ์ของเก่าอันยอดเยี่ยม"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ชอบการงาน ยินดีการงานขวนขวายความเป็นผู้ชอบการงาน....ชอบคลุกคลีคฤหัสถ์หรือยินดี หรือชอบขวนขวาย ชอบธรรมที่เป็นเหตุให้เนิ่นช้าหรือยินดีหรือขวนขวาย ย่อมไม่มีความตายที่เจริญ ตายแล้วก็ไม่เจริญ ไม่ได้ชมนิพพานที่เกษมจากโยคะ (เป็นไปเพื่อความเสื่อม)"

ฆราวาสควรส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรปฏิบัติธรรมให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ถ้าไม่จำเป็นอย่าไปรบกวนความสงบและการปฏิบัติธรรมพระภิกษุสามเณร ควรจัดเวลาที่ควรพบตามสมควร

เหตุผล ภิกษุสามเณร ผู้ปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญานั้นเสมือนนักรบผู้เสียสละอยู่ทัพหน้า ท่านช่วยอุทิศตนอุทิศเวลาค้นคว้า สภาพความจริง ตามที่บรมครู ทรงตรัสชี้แนวทางไว้ พวกเราฆราวาสเป็นเพศซึ่งหมกมุ่นพัวพันอยู่ในอารมณ์ทางโลกยากต่อการที่จะอุทิศตน อุทิศเวลา ค้นคว้า สัจจธรรมอันลุ่มลึกได้ สมแล้วดังที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ฆราวาสเป็นที่คับแคบเป็นที่มาแห่งธุลี การจะรักษาพรหมจรรย์ ให้บริสุทธิ์ดุจสังข์ขัดนั้นเป็นการยาก จึงควรต้องอุดหนุนจุนเจือภิกษุ สามเณรผู้เสียสละ ด้วยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่พักอาศัยสอดส่องให้ความสะดวกในการปฏิบัติธรรม ท่านเหล่านั้นแหละจะเป็นผู้ตักเตือน แนะนำ ชี้ทาง การดำเนินชีวิตของพวกเราฆราวาสตามธรรมที่ท่านรู้เห็นด้วยจิตใจ พวกเราฆราวาสควรรู้ไว้ว่า การค้นคว้า การปฏิบัติเพื่อรู้เห็นธรรมอันสุขุมนั้นจำเป็นต้องใช้สถานที่วิเวก ไม่มีคนพลุกพล่าน การเข้าหาเสวนาคุยกับท่านควรมีจุดหมายค้น

ความจริงไม่ใช่เพียงสนทนาให้ใจสบายเท่านั้น ภิกษุ สามเณร ผู้ปฏิบัติมาก ย่อมเป็นที่ชื่นตาชื่นใจแก่ผู้พบเห็นอย่างบรรยายไม่ได้ ฉะนั้นเราจะเข้าหาเพียงย้อยุดฉุดเพียงประโยชน์ต่ำ ๆ เท่านั้น ควรให้โอกาสท่านและตัวเราเองแสวงวิเวกพักผ่อน ค้นคว้าทางธรรมเบื้องสูงขึ้นไป

หลักฐานในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๗ ประการ ย่อมเป็นไปเพื่อความเสื่อมแก่ภิกษุผู้เสขะคือ ความเป็นผู้ชอบการงาน ๑ ความเป็นผู้ชอบคุย ๑ ความเป็นผู้ชอบหลับ ๑ ความเป็นผู้คลุกคลีด้วยหมู่คณะ ๑ ความเป็นผู้ไม่คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย ๑ ความเป็นผู้ไม่รู้จักประมาณในโภชนะ ๑ ความไม่ขวนขวายกิจที่สงฆ์พึงทำอยู่ ๑ (หรือไม่พิจารณาจิตที่หลุดพ้นแล้วอย่างไร ๑)"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ชอบสงัด แต่ไม่เจริญกรรมฐานให้ติดต่อเนื่องกันไปย่อมเกิดความปรารถนาลาภเมื่อไม่ได้ลาภ ย่อมเศร้าโศก หลงไหล เคลื่อนจากสัทธรรมเมื่อได้ลาภย่อมมัวเมา ประมาท เคลื่อนจากสัทธรรม ....แต่ถ้าไม่เศร้าโศก ไม่มัวเมา (ดังกล่าว) จึงไม่เคลื่อนจากสัทธรรม"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย สาวกของตถาคต เมื่อเพิ่มพูนวิเวกตามตถาคต ย่อมพอใจ เสนาสนะอันสงัด คือ โคนไม้ ภูเขา ซอกเขา ถ้ำบนภูเขา ป่าช้า ป่าชัฏ ที่แจ้ง ลอมฟาง เมื่อสาวกปลีกออกอย่างนั้นอยู่ พวกพราหมณ์ คหบดี ชาวนิคม ชาวชนบท พากันเข้าไปหา สาวกนั้นย่อมปรารถนาอย่างหมกมุ่น เวียนมาเพื่อความเป็นผู้มักมาก เรียกว่าผู้ประพฤติพรหมจรรย์ มีอุปัททวะ อกุศลธรรมอันลามกเศร้าหมองเป็นเหตุเกิดในภพใหม่ มีความกระวนกระวาย มีความทุกข์เป็นวิบาก เป็นที่ตั้งแห่ง ชาติ ชรา มรณะ... ได้ฆ่าสาวกนั้นเสียแล้ว"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราเรียกท่านที่ไม่คลุกคลีด้วยคฤหัสถ์และบรรพชิต เป็นผู้มักน้อย เที่ยวไปโดยหาอาลัยมิได้ว่าพราหมณ์"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราปรารถนาจะหลีกเร้นอยู่สักสามเดือน ใคร ๆ ไม่พึงเข้ามาหาเรา เว้นแต่ภิกษุผู้นำบิณฑบาตรูปเดียว"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยที่ควรบำเพ็ญเพียร ๕ ประการ คือ ภิกษุตั้งอยู่ในปฐมวัย วัยหนุ่ม ภิกษุมีอาพาธน้อง บิณฑบาตง่ายสะดวก มนุษย์พร้อมเพรียงกัน สงฆ์พร้อมเพรียงกัน"

ฆราวาสไม่ควรชักชวนหรือใช้ภิกษุ สามเณรในการแสวงหาลาภหรือใช้คลุกคลีชีวิตคฤหัสถ์ หรือศึกษาเพื่อหากินทางโลกหรือประพฤติตนเยี่ยงฆราวาส

เหตุผล ลาภสักการะเป็นสิ่งหยาบ สิ่งมัวหมอง ภาระสำหรับสมณเพศ สิ่งซึ่งภิกษุ สามเณร ควรได้ในสมณเพศ คือ นิรามิสสุข สุขที่ผ่องใส ประณีตเป็นทิพย์ดีกว่า ยิ่งกว่าลาภ สักการะทางโลก ทำไมเราจะไปชักชวนหรือใช้ เพศบรรพชิตที่ได้มาด้วยกุศล ใกล้ต่อ สุขที่ดีกว่า ให้พะวงให้ข้องอยู่กับความสุข ทางโลกีย์ อันต่ำกว่าเล่า การแสวงหาลาภเช่นสร้างพระเครื่องลางขายเรี่ยไร สำหรับการศึกษาวิชาทางโลกก็เช่นกัน ชาวโลกทั่วไปพากภูมิใจ คือว่ายิ่งเรียนสูงยิ่งน่าชมเชย น่ายกย่องมาก แต่ความจริงเมื่อศึกษาทางภาวนากิจในพุทธศาสนาจะเห็นจะรู้ว่าแนวปริยัติ ภาษาทางธรรมวิชาทางโลก เราได้พบได้ยินจนจำเจนั้น อารมณ์ปฏิบัติที่พบเห็นจะชี้ว่าธรรมเป็นวิชาที่เลิศที่ประเสริฐยิ่งกว่า บรรพ-ชิตอาศัยชาวบ้านเลี้ยงชีพ การหาความรู้พึงอย่าให้เร่าร้อนผิดธรรม ผิดความประสงค์ชาวบ้าน อนึ่ง สมเด็จพระสังฆราชได้ตรัส ณ วัดราชบพิธ ฯ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ ว่า การที่พระสงฆ์บางรูปประพฤติผิดธรรมวินัย เช่น ร่วม

พึงการพูดการเมืองหรือพูดทางการเมือง เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง ไม่ใช่กิจของสงฆ์ที่จะพึงกระทำ จึงต้องอาศัยเจ้าอาวาสควบคุม และขอความร่วมมือจากประชาชนให้ช่วยแจ้งทางคณะสงฆ์ทราบ ถ้าพบพระรูปใดประพฤติไม่ดีผิดธรรมวินัย เหมือนฝุ่นละอองทำให้บ้านสกปรกก็เลิกนับถือ เช่น งดใส่บาตรพระที่มีความโลภบิณฑบาตเวียนเทียน เป็นต้น (ส่วนกรณีประพฤติตนเยี่ยงฆราวาส เช่น ฉลองยศ ฉลองรุ่น ดูทีวี เที่ยวงาน ถ่ายรูป ทัศนาจร เล่นกีฬา ขับขี่ยานพาหนะ ฉันอาหารเย็น เป็นหมอเสน่ห์ หมอดู หมอรักษาโรค เล่นการพนัน ฯลฯ)

หลักฐานในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ผู้ยินดีในความสุขที่ไม่สะอาด สุขในการหลับนอน สุขที่อาศัยลาภสักการะ และการสรรเสริญประกอบการอยู่ด้วยคลุกคลีด้วยหมู่คณะ เล่นกันอยู่ ฉันอาหารเต็มท้องพอความต้องการแล้ว มัวประกอบด้วยความสุขในการหลับย่อมยากที่จะได้ความสุขอันเกิดแต่เนกขัมมะ สุขอันเกิดแต่วิเวก สุขอันเกิดแต่ความสงบ สุขอันเกิดแต่การตรัสรู้"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มุ่งลาภ ๑ เป็นผู้มุ่งสักการะ ๑ เป็นผู้มุ่งความมีชื่อเสียง ๑ เป็นผู้ไม่มีหิริ ๑ เป็นผู้ไม่มีโอตตัปปะ ๑ มีความปรารถนาลามก ๑ มีความเห็นผิด ๑ ย่อมไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่ชอบใจ ไม่เป็นที่เคารพ ไม่เป็นที่สรรเสริญ เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย" (พูดหลอกลวง พูดหวังลาภ เลียบเคียงหาลาภ พูดคาดคั้นให้บริจาคแสวงหาลาภด้วยลาภก็เช่นกัน)

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์นี้ ภิกษุไม่อยู่ประพฤติเพื่อจะหลอกลวงชน เพื่อประจบคน เพื่ออานิสงส์คือ ลาภสักการะ ความสรรเสริญ หรือด้วยคิดว่า ชนจงรู้จักเขาด้วยอาการเช่นนี้ที่แท้พรหมจรรย์นี้ ภิกษุย่อมอยู่ประพฤติเพื่อการสำรวมและเพื่อการละ"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๕ ประการ ย่อมเป็นไปเพื่อความลบเลือนเสื่อมสูญแห่งสัทธรรม คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ไม่ฟังธรรมโดยเคารพ ๑ ไม่เล่าเรียนธรรมโดยเคารพ ๑ ไม่ใคร่ครวญอรรถแห่งธรรมที่ทรงจำไว้โดยเคารพ ๑ รู้อรรถรู้ธรรมแล้วไม่ปฏิบัติธรรมสมควรแห่งธรรมโดยเคารพ ๑"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมนี้ของบุคคลผู้สันโดษ มิใช่ของบุคคลผู้ไม่สันโดษ ของบุคคลผู้สงัด ปรารภความเพียร มีสติตั้งมั่น มีจิตมั่นคง มีปัญญา ชอบใจในธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้เนิ่นช้า"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลาภ สักการะ และชื่อเสียงเป็นดังลูกศร ขวานฟ้า ทารุณ เผ็ดร้อน หยาบคาย เป็นอันตรายแก่การบรรลุธรรมอันเกษมจากโยคะ ไม่มีธรรมอื่นยิ่งไปกว่า อยู่ที่ใด ๆ ก็ไม่สบาย เราเห็นคนบางคนในโลกนี้ อันสักการะครอบงำย่ำยีจิตแล้วเมื่อตายไป เพราะกายแตกทำลาย ต้องเข้าถึง อบาย ทุคติ วินิบาต นรก"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผลกล้วยย่อมฆ่าต้นกล้วย ขุยไผ่ย่อมฆ่าต้นไผ่ ดอกอ้อย่อมฆ่าต้นอ้อ ลูกม้าอัศดรย่อมฆ่าแม่ม้าอัศดร ฉันใด ลาภสักการะย่อมฆ่าบุรุษชั่ว ฉันนั้น"

"ดูกรมหาบพิตร ภิกษุในธรรมวินัยนี้........สำรวมระวังในพระปฏิโมกข์อยู่ ถึงพร้อมด้วยมารยาทและโคจร มีปกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ประกอบด้วยกายกรรม วจีกรรมที่เป็นกุศล มีอาชีพบริสุทธิ์ ถึงพร้อมด้วยศีลคุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะเป็นผู้สันโดษ.....

พูดแต่คำจริง อิงธรรมประกอบด้วยประโยชน์........โดยกาลอันควร....เว้นขาดจากการประกอบทูตกรรมและการรับใช้....เว้นขาดจากการซื้อการขาย ... เว้นขาดจากติรัจฉานกถา คือพูดเรื่องโจร เรื่องกองทัพ เรื่องรบ เรื่องบ้าน เรื่องโลก...."

"ดูกรมหาบพิตร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา คือ พยากรณ์ว่า....จักมีความเกษม........จักมีภัย........จักเกิดโรค........ให้ฤกษ์....ดูฤกษ์........ดูโชคดี........ดูเคราะห์–ร้าย........ให้ยาผดุงครรภ์ร่ายมนต์........ร่ายมนต์ขับผี........สวดมนต์ป้องกันบ้านเรือน....รดน้ำมนต์........ปรุงยาสำรอก... ... ปรุงยาถ่าย... ....ปรุงยาแก้ปวดศีรษะ........ปรุงยาตา........ป้ายยาตา........ทำการผ่าตัด....รักษาเด็ก.... ...ใส่ยาชะแผล"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรพชิตไม่ควรพยายามในบาปกรรมทั่วไป ไม่ควรเป็นคนใช้ของผู้อื่น ไม่ควรอาศัยผู้อื่นเป็นอยู่ ไม่ควรแสดงธรรมเพื่อประโยชน์แต่ทรัพย์นั้น ๆ"

ฆราวาสควรศึกษาศีลและธรรมของภิกษุ สามเณรแล้วศรัทธาถวายทาน ถวายสิ่งของเฉพาะที่จำเป็นแก่บรรพชิต ในการปฏิบัติธรรมสมณเพศ ไม่ใช่ถวายเป็นเหตุให้ท่านเสื่อมจากธรรม

เหตุผล บรรพชิตไม่ใช่ฆราวาส ฉะนั้น ไม่ใช่ว่าเราชอบใจจะถวายให้อะไรแก่ท่าน ก็จะให้ไปด้วยความคะนองบ้าง หรือจิตโสมนัสที่ไม่มีปัญญาบ้าง บุคคลที่ถวายสิ่งของที่ไม่สมควรแก่พระ เป็นบุคคลที่ไม่ได้ศึกษาให้รู้เห็นธรรมเห็นพุทธศาสนา มีความต้องการเพียงให้ท่านอยู่ตามความสะดวกสบายทางโลกเท่านั้น สิ่งของนั้นเองที่เป็นภาระ เป็นการถ่วงไม่ให้วัดเป็นวัด เป็นเหตุหนึ่งทำให้ภิกษุ สามเณรบางรูปที่ได้พบเห็นเกิดความยินดี ทะยานอยากขึ้นมา ไม่ได้รับความปลอดโปร่งจากความสุขทางภาวนาธรรมที่ผ่องใส เป็นวิธีย้อมทำลายพระพุทธศาสนาอันน่ากลัวอย่างยิ่ง อันที่จริงฆราวาสก่อนบวช ภิกษุ สามเณร ควรตั้งใจตัดใจจากสิ่งเหล่านี้ให้เด็ดขาดเสียก่อน สิ่งของที่ต้องห้ามเพราะผิดธรรมวินัยหรือไม่ควรถวาย เช่นที่นอน ที่นั่ง โซฟาร์ หรือเตียงนอนยัดสำลีนุ่น ฟองน้ำให้อ่อนนุ่ม วิทยุ โทรทัศน์ นิยายรักใคร่ ภาพลามกอนาจาร เครื่องทำความเย็น ฯลฯ

หลักฐานในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมนี้ของบุคคลผู้สันโดษ มิใช่ของบุคคลผู้ไม่สันโดษ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้สันโดษด้วย

จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และ คิลานเภสัช ตามมีตามได้"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุชอบจีวรดีงาม จักละความเป็นผู้เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร จักแสวงบิณฑบาตที่มีรสเลิศด้วยปลายลิ้น เมื่อชอบเสนาสนะที่ดีงาม จักละความเป็นผู้ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร ละเสนาสนะอันสงัดคือป่าชัฏ จักประชุมกันอยู่ที่บ้านนิคมและราชธานี จักถึงการแสวงหาอันไม่สมควรอันไม่เหมาะสมต่าง ๆ เพราะเหตุจีวร บิณฑบาต และเสนาสนะ"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้เป็นพระเถระ เป็นผู้มักมาก มีความประพฤติย่อหย่อน เป็นหัวหน้าในการก้าวลง ทอดธุระในวิเวก ไม่ปรารภความเพียรเพื่อถึงธรรมที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุธรรมที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ยังไม่ทำให้แจ้ง หมู่ชนผู้เกิดมาภายหลังย่อมดำเนินตามอย่างภิกษุเหล่านั้น

"ดูกรผู้มีอายุ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เธอฉันหนเดียว งดการฉันในเวลาวิกาล เว้นขาดจากการดูมหรสพการเล่น เว้นขาดจากการทัดทรงประดับตกแต่งร่างกาย ด้วย

ดอกไม้ของหอม และเครื่องประเทืองผิว อันเป็นฐานแห่งการแต่งตัว เว้นขาดจากการนั่งนอนบนที่นั่งที่นอน อันสูงใหญ่ เว้นขาดจากการรับทองและเงิน เว้นขาดจากการรับธัญญาหารดิบ เว้นขาดจากการรับเนื้อดิบ เว้นขาดจากการรับสตรีและกุมารี เว้นขาดจากการรับทาสีและทาส เว้นขาดจากการรับแพะและแกะ เว้นขาดจากการรับไก่และสุกร เว้นขาดจากการรับช้าง โค ม้า และ ลา เว้นขาดจากการรับไร่นาและที่ดิน"

"ดูกรมหาบพิตร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้สันโดษด้วยจีวรเป็นเครื่องบริหารกาย ด้วยบิณฑบาตเป็นเครื่องบริหารท้อง เธอจะไปทางทิสาภาคใด ๆ ก็ถือไปได้เอง"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย พึงรู้จักประมาณในโภชนะ จงพิจารณาโดยอุบายอันแยบคายก่อนบริโภค ไม่ใช่บริโภคเพื่อเล่น เพื่อมัวเมา เพื่อประดับ เพื่อตบแต่ง บริโภคเพียงเพื่อให้กายดำรงอยู่ เพื่อเยียวยาอัตภาพ เพื่อขจัดความลำบากเพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์ เพื่อขจัดเวทนาเก่าไม่ให้เวทนาใหม่เกิด ความคล่องแคล่ว ความหาโทษมิได้และความผาสุขจักมี"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาหารปฏิกูลสัญญา ฯลฯ ภิกษุกระทำให้มากแล้ว ย่อมมีผลานิสงส์มาก หยั่งลงสู่อมตะ เพราะจิตย่อมถอยกลับจากการร่วมเมถุนธรรม ถอยกลับจากตัณหาในรส"

สตรีและแม่ชี ควรแต่งกายให้สุภาพมิดชิด ไม่ฉูดฉาด ไม่บางหรือรัดรูป เวลาเข้าวัดหรือพบภิกษุ สามเณร ระวังคำพูดคุยให้อยู่ในวงธรรมะ อย่าคุย อย่าอยู่ในที่ลับหูลับตาภิกษุสามเณร

เหตุผล พระบรมศาสดา ทรงสั่งสอนหลักสำคัญสำหรับภิกษุ สามเณร คือ การมีอินทรีย์สังวร การสำรวมสายตา การมอง สำรวมหู การฟัง การได้ยิน สำรวมจมูก การดม การได้กลิ่น รู้รส สำรวมกาย การสัมผัส สำรวมใจ การคิดนึก เป็นการตัดเครื่องครุ่นคำนึงที่จะมีต่อไปในสิ่งนอกจากความเป็นจริงทางกายใจ หรือรูปนาม เพื่อให้ศีลสิกขาบทของภิกษุ สามเณร บริสุทธิ์ ความเป็นอยู่ในสมณเพศร่มเย็นไม่มีสิ่งเผารนร้อนจิตใจ แก่นแท้ของความจริงเกี่ยวกับ กายใจ ทุกข์ สุข ที่ควรรู้ ย่อมรู้ได้ด้วยความสงบ และการพิจารณาที่เรียก สมาธิ และ วิปัสสนา

สภาพสว่าง พ้นจากความร้อนรน มีลักษณะผ่องใส พ้นจากความคิดนึกและคาดคะเน ย่อมประสบแด่ภิกษุ สามเณรนั้น ราคะกามโลกีย์ต่าง ๆ ที่ผูกมัดให้คนสัตว์พัวพัน ข้องสมสู่ กันเป็นลักษณะของโลกนั้น ย่อมมีความเป็นไปและเริ่มก่อตัวจากการเห็น รูปร่างเครื่องแต่งกาย การคุยการรับรู้ทางกามโลกีย์ สัญชาติญาณอย่างที่ทางธรรมเรียกอนุสัย ย่อมแสดงตัวออกมา ทำไม เหตุไร จะต้องใช้รูปกายเครื่องแต่งกาย ไปเผารนจิตใจสมณเพศ ผู้ซึ่งควรแก่การเมตตาเห็นใจ ผู้ซึ่งสืบสายเชื้อโคตรพระบรมศาสดา ควรให้เครื่องล่อทางโลกออกห่างไกลจากภิกษุ สามเณร การรู้เห็นธรรมสภาพความจริงย่อมปรากฏแก่ภิกษุ สามเณร ผู้ปฏิบัติธรรมด้วยความเพียร ย่อมมีการยืนยันต่อโลกอย่างอาจหาญถึงความจริงที่ควรรู้ นอกจากนี้ การพูดคุยกับท่านต้องอย่าเอาเรื่องที่แสลงธรรม แสลงจิตใจ ทำให้ท่านร้อนแหลม มาในความเป็นไปของโลกีย์ วัดและสำนักสงฆ์จะเป็นสถานที่ที่คนบูชา ศรัทธาในธรรมทันทีที่ห้ามอิตถีสตรีเพศเข้าพลุกพล่าน และ ภิกษุ สามเณรอยู่ด้วยการปฏิบัติธรรม

หลักฐานในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ดูกรพราหมณ์ .... ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ .... ละกรรมเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์ ประพฤติพรหมจรรย์ ประพฤติห่างไกล เว้นขาดจากเมถุนอันเป็นกิจของชาวบ้าน.......เว้นขาดจากคำเพ้อเจ้อ พูดอิงธรรม อิงวินัย ประกอบด้วยประโยชน์ โดยกาลอันควร........เว้นขาดจากพูดเรื่องสตรี เรื่องบุรุษ เรื่องโลก......."

"ดูกรอานนท์....... อาการที่ภิกษุพึงปฏิบัติต่อสตรีคือ อย่าเห็นอย่าดูเสียได้เป็นการดี ถ้าจำเป็นต้องเห็นต้องดูก็อย่าพูดด้วยถ้าจำเป็นต้องพูดด้วย พึงพูดด้วยความมีสติ สำรวมจิตอย่าให้เกิดกิเลส"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้เห็นรูปด้วยตา ได้ยินเสียงด้วยหูดมกลิ่นด้วยจมูก ลิ้มรสด้วยลิ้น ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจแล้วไม่ถือนิมิตอนุพยัญชนะ สำรวมมโนอินทรีย์ ....ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ รู้สึกตัวในการก้าว ถอย แล เหลียว คู้เข่า เหยียดออก ....การพูด....การนิ่ง........"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย การร่วมความเป็นคู่หรือยินดีใน การขัดสี ลูบไล้ ให้อาบน้ำ การนวดเฟ้น เล่นหัว สัพยอก

เพ่งดู จ้องดูจักษุ พอใจ ฟังเสียง มาตุคาม หัวเราะ ขับร้อง ร้องไห้ หรือพอใจ ที่ได้เห็น คหบดี ผู้อิ่มเอิบ ด้วยกามคุณ ๕ หรือ........ศีล พรต ตบะ ก็ชื่อว่า ขาด ทะลุ ด่างพร้อย พรหมจรรย์ไม่บริสุทธิ์"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราย่อมไม่พิจารณาเห็นรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ อื่นใดที่เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ความใคร่ ความมัวเมา ความผูกพัน ความหมกมุ่น กระทำอันตรายแก่การบรรลุธรรมอันเป็นแดนเกษม จากโยคะ อันยอดเยี่ยมเสมอเหมือน รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ธรรมารมณ์ของหญิงเลย สัตว์ทั้งหลาย กำหนด ยินดี ใฝ่ใจ หมกมุ่น พัวพัน อยู่ใต้อำนาจ ย่อมเศร้าโศกตลอดกาลนาน หญิง เดิน ยืน นั่ง นอน นอนหลับ หัวเราะ พูด ขับร้อง ร้องไห้ อยู่ก็ดี บวมขึ้นก็ดี ตายแล้วก็ดี ย่อม ครอบงำจิตบุรุษได้ บุคคลพึงสนทนา ด้วยเพชฌฆาตก็ดี ด้วยปีศาจก็ดี พึงถูกต้องอสรพิษที่กัดตายก็ดี ก็ไม่ร้ายแรง เหมือนสนทนาสองต่อสองด้วยมาตุคามเลย"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย....เมื่ออยู่คลุกคลีด้วยภิกษุณี นาง สิกขมานา สมณุทเทส ภิกษุจะเป็นผู้ไม่ยินดีประพฤติพรหม-

จรรย์ จักต้องอาบัติเศร้าหมองบางอย่างหรือ จักบอกคืนสิกขาเวียนมาเพื่อเป็นคฤหัสถ์ เมื่อคลุกคลีด้วยอารามิกบุรุษสมณุทเทส จักเป็นผู้ประกอบการบริโภคของที่สะสมไว้มีประการต่าง ๆ”

ฆราวาสควรเลือกเข้าหาภิกษุสามเณรที่ปฏิบัติชอบเพื่อฟังธรรม ทำบุญด้วยศรัทธาสม่ำเสมอ ให้โอกาสผู้อื่นเข้าหาบ้างไม่ใช่หวงแหนไว้คนเดียวกลุ่มเดียว มีความสงบ รู้สึกตัวขณะให้ทาน ขณะฟังธรรม ขณะปฏิบัติภาวนา

เหตุผล ภิกษุ สามเณรที่มีการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบท่านไม่ได้บวชเพื่อเอาลาภ สักการะจากฆราวาส การเข้าหาสนทนาสอบถามธรรมจากท่านผู้มีการปฏิบัติภาวนา ย่อมได้รับแต่เมตตาธรรมจากท่านและรู้สภาวะความจริงที่ชาวโลกไม่รู้การเข้าหาทำบุญและฟังธรรมจากท่านเหล่านี้ จึงจะได้รับแต่ความสบาย สะดวกใจ ไม่ลำบาก ไม่กระทบจิตใจ ข้อที่ควรรู้คือ ไม่ใช่แต่เราที่จะมีโอกาสเข้าหาปูชนียบุคคลเหล่านี้เท่านั้น ยังมีบุคคลที่มีบุญบารมีที่จะได้ทำบุญได้ฟังธรรมเช่นเราเหมือนกัน จึงไม่ควรขัดขวางการสร้างบุญของเขา และควรทำจิตใจของเราให้สะอาดผ่องใส กุศลย่อมสำเร็จ

ประโยชน์แก่เรา การขัดขวางการทำบุญ การกุศลผู้อื่นรัง แต่จะเป็นการสร้างบาปแก่ตนเอง เมื่อเราเจตนาเสวนา พระภิกษุสามเณร รูปนั้น องค์นี้ก็ขอให้เป็นบุญกุศลตลอดสายเถิด

หลักฐานในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุบาสกผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ใคร่เห็นภิกษุ ใคร่ฟังสัทธรรม ทรงจำธรรม พิจารณาอรรถธรรม รู้ทั่วถึงธรรม ปฏิบัติธรรม สมควรแห่งธรรม และชักชวนผู้อื่นให้เข้าถึงดังกล่าว ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตนและผู้อื่น"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย คนหมั่นในการทำงาน ไม่ประมาท จัดการงานเหมาะสม เลี้ยงชีพพอเหมาะ ตามรักษาทรัพย์ที่หามาได้ มีศรัทธา ถึงพร้อมด้วยศีล รู้ถ้อยคำ ปราศจากความตระหนี่ ชำระทางสัมปรายิกัตถประโยชน์เป็นนิตย์ ธรรม ๘ ประการนี้ของผู้ครองเรือนผู้มีศรัทธาในพระพุทธเจ้า ผู้มีพระนามอันแท้จริง ตรัสว่านำสุขมาให้ในโลกทั้งสองคือ ประโยชน์ในปัจจุบันนี้และความสุขในภายหน้า........"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๗ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเสื่อมแก่อุบาสก ๗ ประการคือ ขาดการเยี่ยมเยียน

ภิกษุ ๑ ละเลยการฟังธรรม ๑ ไม่ศึกษาอธิศีล ๑ ไม่มากด้วยเลื่อมใสในภิกษุ ๑ ตั้งจิตติเตียนคอยเพ่งโทษฟังธรรม ๑ แสวงหาเขตบุญภายนอกศาสนานี้ ๑ ทำสักการะก่อนในเขตบุญภายนอกศาสนานี้ ๑"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย การทำบุญหวังกุศล นำสุขมาให้ ให้อารมณ์อันเลิศมีสุขเป็นผล เป็นไปเพื่อสวรรค์ ย่อมเป็นไปเพื่อสิ่งที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ เพื่อประโยชน์เกื้อกูลเพื่อความสุข"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย พืชที่หว่านลงในนาอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ ไม่มีผลมาก ไม่มีความดีมาก ไม่มีความเจริญมาก คือ นาลุ่มดอน ปนหินกรวด ดินเค็ม ไถลงลึกไม่ได้ ไม่มีทางน้ำเข้า ไม่มีทางน้ำออก ไม่มีเหมือง ไม่มีคันนา ฉันใด ทานที่บุคคลให้ในสมณพราหมณ์ผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ ย่อมไม่มีผลมาก ไม่มีอานิสงส์มาก ไม่รุ่งเรืองมาก ไม่เจริญแพร่หลายมาก คือ สมณพราหมณ์ที่มีการกระทำผิดองค์ธรรม ๘ อย่าง (อย่างใดอย่างหนึ่ง)"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย........บุรุษหรือสมณะ ทุศีล ปกปิดกรรมชั่ว เน่าใน เข้าคลุกคลีบุรุษ สตรี ยินดีการกราบไหว้

อัญชลี บริโภค จีวร บิณฑบาต เตียงตั่ง วิหาร ที่เขาถวายด้วยศรัทธา ย่อมเป็นไปเพื่อความฉิบหาย มิใช่ประโยชน์เพื่อทุกข์ตลอดกาลนาน เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงอบายทุคติ วินิบาต นรก"

"ดูกรภิกษุทั้งหลายมหาสมุทรลาดลุ่มลึกลงไปโดยลำดับหาได้โกรกชันเหมือนเขาไม่ ฉันใด ในธรรมวินัยนี้ก็ฉันนั้นมีการศึกษาไปตามลำดับ มีการกระทำ การปฏิบัติตามลำดับมิใช่ว่าจะมีการบรรลุอรหัตผลโดยตรง"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้ให้ของที่พอใจ ย่อมได้ของที่พอใจ ผู้ให้ของที่เลิศ ย่อมได้ของที่เลิศ ผู้ให้ของที่ดีย่อมได้ของที่ดี ผู้ให้ของที่ประเสริฐย่อมเข้าถึงสถานที่ประเสริฐนรชนใดให้ของที่เลิศให้ของที่ดีและให้ของที่ประเสริฐ จะบังเกิด ณ ที่ใด ๆ ย่อมมีอายุ ยืน มียศ"

"ดูกรภิกษุทั้งหลายถ้าบุรุษพึงทำบุญบ่อย ๆ ควรทำความพอใจในบุญนั้น เพราะการสั่งสมบุญนำความสุขมาให้"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลไม่ควรดูหมิ่นต่อบุญว่ามีประมาณน้อย จักไม่มาถึง แม้หม้อน้ำย่อมเต็มได้ด้วยหยาดน้ำที่ตกฉันใด ผู้มีปัญญาสั่งสมบุญ แม้ทีละน้อย ๆ ย่อมเต็มได้ด้วยบุญฉันนั้น"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้ให้ข้าวชื่อว่าให้กำลัง ผู้ให้ผ้าชื่อว่าให้ผิวพรรณ ผู้ให้ยานชื่อว่าให้ความสุข ผู้ให้ประทีปชื่อว่าให้จักษุ"

ฆราวาสพึงทราบว่า พระเครื่องลาง ของขลัง น้ำมนต์ การเจิม การดูฤกษ์ยาม แม้มีผลคุ้มครอง ให้กำลังใจบางครั้ง แต่ไม่อาจลบล้างผลกรรมชั่วกรรมดีที่เราได้ทำและกำลังทำอยู่

เหตุผล กำลังสมาธิ กำลังฌาน กำลังอธิษฐาน เป็นเรื่องของฝ่ายผู้กระทำ ผลดีเกิดจาก กำลังสมาธิ กำลังฌาน กำลังอธิษฐาน คนละเรื่องกับผลกรรมดีกรรมชั่วที่เราผู้สร้างขึ้นมาจะต้องได้รับ ฉะนั้น ทุกข์ก็ตาม สุขก็ตาม ย่อมเกิดแก่เราอย่างไม่หยุดยั้งไม่ว่าจะมี พระเครื่องลางของขลังอย่างดีหรือไม่ บุคคลมักเผลอคิดว่า การแคล้วคลาดจากโรค จากภัยอันตรายที่มีเพราะการอธิษฐานนั้น จะเพียงพอในการปัดเป่าความทุกข์โศกได้ ความจริงการแคล้วคลาดจากโรคภัย จากความจน การถูกเบียดเบียน ย่อมมีกำลังตามส่วนของการที่เราไม่เบียดเบียนใคร ๆ ต่างหาก ส่วนความเจริญ ความสำเร็จ ความสุข มาจากผลกรรมดีไม่ใช่เพราะของขลังแต่อย่างใด ผลกรรมนั้นมีจังหวะตายตัวที่จะ

ให้ผลอยู่ตัวอย่างพระโมคคัลลานะอัครสาวก ผู้มีฤทธิ์ยิ่งก็ต้องปรินิพานด้วยการถูกทำร้าย เพราะผลกรรมชั่ว กรรมดีก็มีจังหวะให้ผลเช่นกัน บุคคลจึงควรรู้เท่าทันว่า กำลังอธิษฐานนั้นมีจริง และผลกรรมก็มีจริงด้วย

หลักฐานในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นเมื่อจิตเป็นสมาธิ บริสุทธิ์ผ่องแผ้วไม่มีกิเลส ปราศจากอุปกิเลส อ่อน ควรแก่การงาน ตั้งมั่นไม่หวั่นไหวอย่างนี้ ย่อมโน้มน้อมจิตไปเพื่อรู้ จุติและอุปบัติของสัตว์ทั้งหลาย เธอเห็นหมู่สัตว์ที่กำลังจุติ กำลังอุปบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทรามได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักษุอันบริสุทธิ์ ล่วงจักษุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า สัตว์เหล่านี้ประกอบด้วย กาย วจี มโน ทุจริต ติเตียนพระอริยเจ้า เป็นมิจฉาทิฐิ ยึดถือการกระทำ ด้วยอำนาจมิจฉาทิฐิ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เขาย่อมเข้าถึง อบาย ทุคติ วินิบาต นรก ส่วนสัตว์เหล่านี้ประกอบด้วยกาย วจี มโนสุจริต ไม่ติเตียนพระอริยเจ้า เป็นสัมมาทิฐิ ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจ สัมมาทิฐิ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เขาย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์........"

"ดูกรมานพ สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวทรามและประณีตได้"

"ดูกรสัตว์ทั้งหลาย ปานาติบาต อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เป็นไปในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานในเปรตวิสัย วิบากอย่างเบาที่สุด ย่อมยังความเป็นผู้มีอายุน้อยแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์ ส่วนอทินทาน (ก็เช่นกัน) วิบากอย่างเบาที่สุด ย่อมยังความพินาศแห่งโภคะ ส่วนกามสุมิจฉาจาร (ก็เช่นกัน) ย่อมยังความมีศัตรูและมีเวร ส่วนมุสาวาทา (ก็เช่นกัน) ย่อมยังการถูกกล่าวตู่ด้วยคำไม่จริงส่วนปิสุนาวาทา (ก็เช่นกัน) ย่อมยังการแตกจากมิตร ส่วนผรุสวาท (ก็เช่นกัน) ย่อมยังการถูกเสียงที่ไม่น่าพอใจ ส่วนสัมผัปปลาปะ (ก็เช่นกัน) ย่อมยังคำที่ไม่ควรเชื่อถือ ส่วนสุราเมรัยมัชชะ (ก็เช่นกัน) ย่อมยังความเป็นบ้า........ แก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ประโยชน์ย่อมล่วงเลยคนเขลาที่มัวถือฤกษ์ยามอยู่ ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์ ดวงดาวจักทำอะไรได้"

ฆราวาสช่วยป้องกัน กีดกัน คนทุศีล แปลกปลอมแฝงร่าง บวช เป็นภิกษุ สามเณร เพราะเป็นกุศลสืบศาสนา แต่อย่าเจตนาทำสังฆเภทให้พระแตกแยกกัน อันเป็นบาปหนัก

เหตุผล พระสงฆ์ผู้เป็นสาวกบรมศาสดาที่แท้ ย่อมเป็นที่พึ่ง เป็นจุดหมาย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอันประเสริฐส่วนผู้ที่อุปสมบท บรรพชา โดยสักแต่ทำตามประเพณี หรือโดยไม่หวังผลในการปฏิบัติธรรมนั้น ย่อมมีลักษณะที่ไม่มั่นคง ในการปฏิบัติศีล สิกขาบท ไม่ปฏิบัติกิจภาวนาธรรม บุคคลที่พบเห็นภิกษุ สามเณร ลักษณะนี้มากเข้า ย่อมไม่ศรัทธาในการทำบุญ เห็นวัดในลักษณะที่เศร้าหมอง ไม่อยากยุ่งเกี่ยวเมื่อมีภิกษุ สามเณร ที่ไม่มุ่งทางปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา ให้เป็นตามพุทธพจน์สภาพของวัดและภิกษุ สามเณร นั้นเองที่ทำให้บุรุษทุศีลต่างลัทธิศาสนา แอบอ้าง ปลอมตนเข้ามาบวชบรรพชาเพื่อเป็นที่พำนักชั่วคราวบ้าง เพื่อมีโอกาสลักทรัพย์บ้างฉ้อโกงหลอกลวงเอาทรัพย์บ้าง ทำลายการปฏิบัติธรรมบ้างหรือใช้เพศบรรพชิตเป็นเครื่องมือแสวงหาลาภต่าง ๆ บ้าง

การป้องกัน การแก้ไข คือการให้ภิกษุ สามเณร ปฏิบัติกิจ

ภาวนาให้มาก และได้ส่วนขับไล่ผู้ปลอมแปลงบวชดังกล่าว เจตนาป้องกัน แก้ไขเป็นกุศล เพราะไม่ใช่การทำสังฆเภท

หลักฐานในพระไตรปิฎก "ดูกรภิกษุทั้งหลาย จงจำกัดจงถอนบุคคลที่เสีย จงนำผู้มิใช่สมณะ แต่ยังปฏิญาณว่าเป็นสมณะออกเสีย ครั้นกำจัดคนที่มีความปรารถนาลามกอาจาระโคจรลามกออกแล้ว จงเป็นผู้มีสติ พร้อมเพรียงมีปัญญารักษาตน จักกระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมอย่างหนึ่งคือสังฆเภท เมื่อสงฆ์แตกกันแล้วย่อมมีการบาดหมาง ดูหมิ่นขับไล่ซึ่งกันและกัน เพราะสงฆ์แตกกัน ชนทั้งหลายผู้ยังไม่เลื่อมใส ย่อมไม่เลื่อมใส ผู้เลื่อมใสบางพวกย่อมเป็นอย่างอื่นไป ผู้ทำลายสงฆ์ต้องไปเกิดในอบาย ตกนรกตั้งอยู่ตลอดกัปป์ ผู้มีความยินดีในพวกตั้งอยู่ในอธรรม ย่อมเสื่อมจากธรรมอันเกษมจากโยคะผู้นั้นครั้นทำลายสงฆ์ ผู้พร้อมเพรียงกันแล้วย่อมหมกไหม้อยู่ในนรกตลอดกัปป์

เมื่อภิกษุ สามเณร ผู้มีธรรมสูง มรณะภาพ ฆราวาสควรปลงธรรมสังเวช มีสติ สัมปชัญญะอย่าเศร้าโศกเกินไป ควรสามัคคีประชุมกัน อย่าทำบาปด้วยการวิวาทแย่งบริขาร แย่งสมบัติ แย่งกระดูกอัฐิหรือซื้อขายกัน

เหตุผล เราจะรับความสุขอันเกิดจากคบกัลยาณมิตร ผู้มีธรรมเป็นที่อยู่อาศัยได้อย่างมากที่สุด คือ การเสวนาคบหาด้วยความเมตตา กรุณากัน เมื่อสังขารแตกดับไปตามธรรมดาโลก ก็ดำรงจิตไว้ในความสุขทางจิตใจอันไม่หวั่นไหวเท่านั้น เราไม่อาจได้ความสุขอันเกิดจากการคบหาให้ยิ่งกว่านี้ การอาลัยรักบุคคลผู้มีธรรมปฏิบัติผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นความดีอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งซึ่งห้ามกันไม่ได้ แต่กลับเป็น สภาพขัดขวางการบรรลุจิตผ่องใสอย่างละเอียด เมื่อต้องการแสวงความสุขภายในอันผ่องใส ประณีต จึงต้องพยายามข่มหรือตัดความรู้สึกโศกเศร้า อาลัยอาวรณ์ ผู้ล่วงลับ ผู้มรณะไปแล้ว พึงรู้ว่าสังขารความปรุงแต่ง ทั้งปวงมีสภาพอาการที่เมื่อกำหนดดูจะรู้ว่าปรวนแปร ตั้งอยู่ไม่ทน มีความบีบคั้นอยู่ในตัวของมันเอง ควรสามัคคีประชุม ปรึกษากันทำภาระการปลงศพให้เสร็จสิ้น เพื่อเราผู้อยู่ที่หลังจะได้แสวงบุญแสวงธรรมที่ผ่องใสต่อไปเท่านั้น ไม่ใช่มีศพไว้เป็นเครื่องเล่น การจัดการศพควรทำแต่สิ่งที่จำเป็น มีระเบียบเรียบร้อยก็เพียงพอแล้ว การได้บริขารของผู้ล่วงลับ ผู้มรณะภาพไปจะได้บุญอานิสงส์สำเร็จแก่ผู้ได้ไปอย่างไรบ้าง คงได้แต่เครื่องสักการะนับถือในทางโลกเท่านั้น บุญทางจิตใจมาจาก

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ อย่าง ต่างหาก ส่วนการได้บริขาร เครื่องใช้ประจำตัว ผู้ล่วงลับ ผู้มรณะภาพแล้วซื้อขายกันนั้น นับเป็นเครื่องส่อแสดงจิตใจที่ไม่เคารพสักการะผู้ล่วงลับไปแล้ว ทั้งวัตถุเครื่องที่จะช่วยอนุสสติระลึกถึงผู้มีคุณงามความดีก็จะหมดไปเสียอีก การยื้อแย่ง การได้ไปซึ่งบริขารสมบัติที่ผู้มรณะเคยมีอยู่นั้น ยังจะทำจิตใจให้ร้อนรนเพราะผิดใจกับผู้ที่ต้องการเหมือนกันด้วย สำหรับธาตุ อัฐินั้นง่ายต่อการสลายไปอย่างรวดเร็ว เมื่อธาตุ อัฐิ อันตรธานสลายไป เราจะได้ บุญ อานิสงส์ ความสุข ความสำเร็จอะไรขึ้นมา สิ่งที่เคยได้เคยมีก็เป็นอดีตไปเท่านั้นเอง ความจริง การมีอัฐิ ธาตุ ที่น่าบูชาไว้บูชานั้นมีผลเพียงช่วยให้จิตมีการเจริญตัว คุ้มครองตัวเองบ้างเท่านั้น การดับทุกข์ได้ต้องปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา ด้วยความเพียร

หลักฐานในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ดูกรอานนท์ สารีบุตร (ซึ่งปรินิพพาน) ได้พาเอาศีลขันธ์ สมาธิขันธ์ ปัญญาขันธ์ วิมุตติขันธ์ วิมุตติ ญาณทัสสนขันธ์ ปรินิพพานไปด้วยหรือ สิ่งใดเกิดแล้ว มีแล้ว ปัจจัยปรุงแต่งแล้วมีความทำลายเป็นธรรมดา การปรารถนาว่า ขอ

สิ่งนั้นอย่าทำลายไปเลย ดังนี้มิใช่ฐานะที่จะมีได้ เพราะฉะนั้นแหละเธอทั้งหลาย จงมีตนเป็นเกาะมีตนเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง คือมีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่เถิด"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลาย จะอยู่ในอากาศ อยู่กลางสมุทร เข้าไปสู่หลืบเขา ก็ไม่พ้นจากมฤตยู (ความตาย) ได้ ประเทศคือดินแดนที่มฤตยู จะไม่รุกรานผู้ ไม่มี"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภาชนะดินที่ช่างหม้อทำแล้ว ล้วนมีความแตกเป็นที่สุด ฉันใด ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายก็ฉันนั้น"

"ดูกรอานนท์ เธออย่าเศร้าโศกร่ำไรไปเลย เราได้บอกไว้ก่อนแล้วไม่ใช่หรือว่า ความเป็นต่าง ๆ ความพลัดพรากเป็นอย่างอื่นจากของรักของชอบใจทั้งสิ้นต้องมี จะพึงได้ในของรักของชอบใจนี้แต่ที่ไหน........"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมเป็นธรรมดา พวกเธอจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด"

โรคหัวใจขาดเลือดหล่อเลี้ยง

ปัจจุบันนี้โรคหัวใจเป็นโรคที่ได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก เราท่านทั้งหลายคงได้ฟังข่าวว่ามีผู้เสียชีวิตด้วยโรคหัวใจบ่อย ๆ จนทำให้เกิดความตระหนกและตื่นตัวเกี่ยวกับโรคนี้ขึ้นอย่างมาก

ที่จริงโรคหัวใจมีหลายชนิด ชนิดหนึ่งที่ทำให้หัวใจวายและคน ๆ นั้นถึงแก่กรรมอย่างปัจจุบันทันด่วน ก็คือโรคหัวใจขาดเลือดหล่อเลี้ยง หรือ โรคหัวใจโคโรนารี โรคนี้เป็นโรคที่ร้ายแรง ผู้ที่เป็นอาจถึงแก่กรรมแบบปุบปับโดยที่เจ้าตัวไม่รู้หรือไม่ได้ระแวงมาก่อน และแม้บางรายที่อาจรักษาทางยาจนหาย แต่หัวใจหย่อมที่ตายหรือพิการไปแล้วจะกลับคืนสู่สภาพปกติเหมือนเดิมไม่ได้ นอกจากนี้มีหลักฐานว่าโรคนี้ได้แพร่ระบาดมากขึ้นทั้งในต่างประเทศและประเทศไทยเรา จนเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นโรคระบาดร้ายแรงของมนุษย์ชาติยุคปัจจุบัน ฉะนั้นความตระหนกและตระหนักในความร้ายแรงของโรคก็มีส่วนที่จะช่วยเร่งให้ผู้ที่เกรงกลัวโรคนี้หันเข้าปรึกษาแพทย์ หรือ ขอรับการตรวจหัวใจและส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นการป้องกันไว้ก่อน

โรคหัวใจโคโรนารี เกิดขึ้นได้อย่างไร

คำว่า "**โคโรนารี**" เป็นชื่อระบบหลอดซึ่งฝังอยู่ในกล้ามเนื้อหัวใจ เป็นทางนำเอาอ็อกซิเจนและวัตถุอาหารเข้าไปหล่อเลี้ยงกล้ามเนื้อหัวใจ ในคนปกติหลอดเลือดโคโรนารีจะมีความยืดหยุ่นดี ผนังไม่แข็ง รูของเลือดไม่ตีบ หัวใจของผู้นั้นก็จะทำงานปกติดี เพราะได้รับอาหารและออกซิเจนในปริมาณปกติ แต่ถ้าหลอดเลือดโคโรนารีหลอดใดหลอดหนึ่งหรือหลายหลอดมีพยาธิสภาพเกิดขึ้น โดยเฉพาะที่สำคัญที่สุดก็คือการเปลี่ยนแปลงที่เรียกทับศัพท์ว่า อาเธอโรสเคลอโรสิส หรือเรียกตามความหมายธรรมดาว่า "หลอดเลือดแข็ง นั้นคือมีวัตถุไขมัน โดยเฉพาะที่เรารู้จักกันดีในชื่อ "โฆเลสเตอรอล" เข้าไปฝังด้านในของหลอดเลือดเหล่านั้น เป็นผลให้รูของหลอดเลือดเหล่านี้ตีบกว่าในคนธรรมดา ทำให้เลือดไหลผ่านไปสู่หัวใจได้น้อยลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเพียงเล็กน้อยไม่มากเกินไปนัก รูของหลอดเลือดก็เพียงแค่ตีบลง ๆ แต่ในบางรายอาจมีพยาธิสภาพเกิดขึ้นมาก จนทำให้เกิดการอุดตันของหลอดเลือดเป็นบางส่วน ทำให้กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดไปหล่อเลี้ยง เกิดการตายของกล้ามเนื้อหัวใจเป็นหย่อม ๆ เรียกว่า "อินฟาร์ค" **ซึ่งเป็นขั้นอันตราย**

สาเหตุของการมีหลอดเลือดแข็ง

โดยสันนิษฐานมีมากหลายประการด้วยกัน ที่เราทราบกันอยู่ก็มี

๑. อายุ เมื่อคนเรามีอายุมากขึ้นก็จะมีภาวะหลอดเลือดแข็งตัวมากขึ้น ๆ เป็นเงาตามตัว แต่ความร้ายแรงของโรคนี้ในปัจจุบัน อยู่ที่ว่าเราพบโรคนี้บ่อยขึ้นในคนที่อายุต่ำกว่า ๔๐ ปีเสียด้วย

๒. ภาวะไขมันในเลือดสูง เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดอันหนึ่ง วัตถุไขมันมีหลายชนิด แต่ที่เรารู้จักกันแพร่หลายและถือว่าสำคัญก็คือ โฆเลสเตอรอล ซึ่งยิ่งมีปริมาณในเลือดสูงมากเพียงใด โอกาสที่จะเกิดโรคหัวใจโคโรนารีจะยิ่งมากตามขึ้นไปเท่านั้น คนที่มีโฆเลสเตอรอลในเลือดสูง ๓๐๐ ม.ก.% จะมีโอกาสเป็นโรคนี้มากกว่าคนที่มีระดับโฆเลสเตอรอลในเลือด ๑๕๐ ม.ก.% ถึง ๕ เท่า

๓. การสูบบุหรี่ เป็นสาเหตุที่สำคัญอีกอย่างที่ทำให้เกิดโรคหัวใจชนิดนี้ นิโคตินในบุหรี่มีผลต่อการเต้นของหัวใจ ทำให้ไขมันและโฆเลสเตอรอลในเลือดขึ้นสูง มีความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุหรี่ที่สูบกับอัตราการเกิดโรคนี้ คือยิ่งสูบมากสถิติการเป็นโรคนี้ยิ่งสูงขึ้นมาก และที่สำคัญก็คืออัตราการตายจากโรคนี้จะสูงขึ้นด้วย

๔. แรงดันเลือดสูงมีความสัมพันธ์กับภาวะหลอดเลือดแข็งและโรคนี้มากเหมือนกัน

๕. โรคเบาหวาน ทำให้เกิดภาวะหลอดเลือดแข็งตัวขึ้นเสมอ ฉะนั้นอาจทำให้เกิดโรคโคโรนารีได้บ่อยกว่าผู้ไม่เป็นเบาหวาน

นอกจากนี้ก็มีสาเหตุที่มีความสำคัญรอง ๆ ลงไปอีกหลายอย่าง เช่น ความอ้วน การออกกำลังไม่เพียงพอ ความเครียดทั้งทางอารมณ์และร่างกาย และกรรมพันธุ์ เป็นต้น

อาการของโรค

โรคนี้จะมีอาการสำคัญคือ ปวดหรือแน่นอึดอัดในหน้าอก ที่เรียกกันว่า ปวดหัวใจ และจะมีลักษณะเฉพาะคือปวดเป็นบริเวณกว้าง ๆ ตรงกลางหน้าอกส่วนบนเป็นพัก ๆ ส่วนมากไม่เกิน ๑๕ นาที แต่อาการปวดหน้าอกอาจจะเนื่องจากสาเหตุอื่น ๆ ก็ได้ ถ้าปวดเป็นจุด ๆ เดียว เช่น ปวดจี๊ด ๆ ที่บริเวณผิวหนังราวนมซ้ายมักไม่ใช่พวกนี้ มักเป็นอาการทางประสาท หรือการระบมของกล้ามเนื้อหน้าอกจากการทำงาน อาการปวดของโรคนี้อาจขยายไปยังไหล่ซ้าย กราม หรือทั้งสองไหล่ สองแขน บางรายปวดบริเวณยอดอกและมีอาการคลื่นไส้อาเจียนคล้ายอาการทางท้อง ถ้า

หลอดเลือดโคโรนารีเพียงตีบ จะมีอาการปวดหน้าอกเฉพาะเวลาออกแรงหรือเมื่อมีอะไรมากระทบกระเทือน เช่น ทางทางอารมณ์หรือจากสิ่งแวดล้อม เช่น ถูกอากาศเย็นจัด อาบน้ำเย็นเป็นต้น พวกนี้ไม่ค่อยมีอันตราย ถ้าเป็นมากขึ้นถึงขั้นหลอดเลือดอุดตัน อาการปวดหน้าอกจะรุนแรงขึ้น เป็นนานขึ้น และอาจมีภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ เช่น ภาวะช๊อคหรือหัวใจหยุดเต้นทันทีได้

การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกัน

เมื่อท่านทราบถึงสมุฏฐานและภยันตรายของโรคนี้แล้ว ท่านจะปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคนี้ได้อย่างไร เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของภาวะหลอดเลือดแข็งและโฆเลสเตอรอลในเลือดสูงแล้ว จะเห็นว่ามีสาเหตุสำคัญที่สุดเพียงไม่กี่อย่างและล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุที่หลีกเลี่ยงหรือป้องกันได้ทั้งสิ้น การเรียนรู้ถึงสาเหตุจะทำให้ป้องกันได้ถูกต้อง นอกจากจะหลีกเลี่ยงมิให้เกิดภาวะหลอดเลือดแข็งขึ้นแล้ว ยังสามารถทำให้หลอดเลือดซึ่งแข็งล่วงหน้ามาก่อนหน้านี้มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น ถ้าหลอดเลือดนั้นไม่มีพยาธิสภาพจนมากเกินไป ทั้งสำหรับท่านที่กำลังเป็นโรคนี้และสำหรับท่านที่ยังไม่มีอาการของโรคนี้ ท่านอาจป้องกันหัวใจและหลอดเลือดของท่านได้โดย

๑. การคุมอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการลดการรับประทานไขมันจากสัตว์และพืชบางชนิด ทั้งนี้เพื่อลดไขมันหรือโฆเลสเตอรอลในเลือด อาหารไขมันมี ๒ ประเภท คือประเภทอิ่มตัว ได้แก่ น้ำมันหมู มันของสัตว์ นม เนย ไข่แดง เครื่องในสัตว์ เช่น ตับ ตับอ่อน สมอง หอยบางชนิด หอยนางรม น้ำมันพืชบางชนิด ได้แก่ กะทิ น้ำมันมะพร้าว พวกนี้เป็นไขมันที่ให้โทษแก่ผู้ที่เป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด จะแปรสภาพเป็นไขมันในเลือดหรือโฆเลสเตอรอลโดยการสังเคราะห์ของร่างกาย การงดไขมันประเภทนี้ถ้าจะให้ได้ผลจริง ๆ ควรควบคุมโดยสม่ำเสมอตลอดเวลาและควรเริ่มปฏิบัติแต่เนิ่น ๆ คืออายุยังไม่มากนัก ถ้ามาเริ่มคุมเมื่ออายุ ๔๐ หรือเมื่อเริ่มมีอาการของโรคนี้แล้ว อาจเป็นการสายไปเสียแล้วก็ได้ สัตว์ที่มีไขมันและโฆเรสเตอรอลต่ำได้แก่ปลา นก ไก่

ไขมันประเภทไม่อิ่มตัวได้แก่ น้ำมันพืชทุกชนิด ยกเว้น น้ำมันมะพร้าวและกะทิดังได้กล่าวแล้ว น้ำมันพืชได้มาจากรำ เมล็ดบัว ถั่วทุกชนิด ข้าวโพด ดอกไม้เช่น ดอกคำฝอย น้ำมันพืชนอกจากนำมาใช้แทนน้ำมันสัตว์ในการปรุงอาหารแล้วยังเป็นสารวัตถุที่ใช้ลดไขมันในเลือดได้ด้วย โดย

มีคุณภาพจับรวมตัวกับโฆเลสเตอรอล กลายเป็นโฆเลสรอลเอสเทอร์ แล้วขับออกเป็นน้ำดีทางลำไส้ จึงมีประโยชน์มาก น้ำมันพืชเหล่านี้อันไหนจะดีกว่ากันบอกยาก ขึ้นกับการปรุง

มียาบางอย่างใช้ลดปริมาณไขมันและโฆเลสเตอรอลในเลือดได้ แต่ควรให้แพทย์เป็นผู้เลือกและแนะนำการใช้เป็นราย ๆ ไป

๒. ควรเลิกสูบบุหรี่ ถ้าสูบบุหรี่เกินวันละ ๑๐ มวนถือว่าสูบมาก ถ้าเคยสูบบุหรี่แล้วเลิกสูบได้จะมีอันตรายและอัตราตายด้วยโรคหัวใจต่ำกว่าพวกที่สูบบุหรี่เป็นประจำอย่างแน่นอน

๓. ท่านที่เป็นความดันโลหิตสูงหรือโรคเบาหวานควรรักษาตัวควบคุมความดันและเบาหวานให้สม่ำเสมอ

๔. การออกกำลังกายโดยสม่ำเสมอเป็นของมีประโยชน์และจำเป็น ท่านที่ทำงานเบา ๆ เช่นงานนั่งโต๊ะควรหาเวลาออกกำลังกายบ้าง การออกกำลังอาจเป็นการเดินหรือวิ่งเหยาะ หรือแม้แต่วิ่งอยู่กับที่ภายในบ้านหรือในห้องของท่านก็เป็นประโยชน์ ความมุ่งหมายของการออกกำลังก็เพื่อช่วยให้เกิดการหมุนเวียนของโลหิตในร่างกายเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ

๕. ควรหลีกเลี่ยงความเคร่งเครียดโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางอารมณ์ การทำใจให้สงบไม่เป็นคนคิดมาก พยายามตัดกังวลต่าง ๆ ทำอะไรอย่ารีบร้อนหรือตรากตรำเกินไป

๖. พยายามลดน้ำหนักตัวที่เกินต้องการ โดยคำแนะนำและควบคุมของแพทย์ โดยทั่ว ๆ ไปก็โดยการลดอาหารแป้งและน้ำตาล เช่น น้ำอัดลม และการออกกำลังให้เพียงพอ

ฉะนั้นเราจะเห็นในตอนนี้ได้ว่า ความสำคัญของโลกนี้อยู่ที่การป้องกันล่วงหน้า มิใช่อยู่ที่การรักษาปฏิบัติในเมื่อเกิดอาการของโรคขึ้นแล้ว การรักษาเมื่อเกิดอาการของโรคขึ้นแล้วย่อมจะมีผลน้อย การป้องกันโรคนั้น เมื่อพิจารณาดูแล้ว ทำได้ง่าย แต่ต้องทำด้วยความอุตสาหะวิริยะ และต้องกินเวลายาวนานตลอดไป ถ้าหากท่านคิดว่าท่านไม่อยากเป็นโรคนี้ และคิดว่าสามารถจะทำการป้องกันตัวเองได้ ท่านจะไม่เริ่มต้นเสียตั้งแต่วันนี้หรือ

พ.อ. อิศรา สุขุมาลจันทร์ พ.บ.
โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

พิมพ์ที่โรงพิมพ์สันทวี 77 ข้างไปรษณีย์ราชดำเนิน กรุงเทพฯ โทร. 816777
นายหวา แซ่เช็ก ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2519

คุณประสิทธิ์ ทรงศักดิ์

ผู้ว่าการ ทหารเลขะ แห่งชาติ.

1 ภูด

2 แผนที่ ท่องเที่ยว รอบ ห้อง

3 รายชื่อ หน้า + นอกไว้ โรงแรม.